

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ**

**VÝSTAVNÍ ČINNOST GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ
V OLOMOUCI V LETECH 1950-1989**

bakalářská diplomová práce

Jana von Jarolimová

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.

Olomouc 2017

Počet znaků: 110 224

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Výstavní činnost Galerie výtvarného umění v Olomouci v letech 1950-1989 vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů, které jsem řádně ocitovala.

V Olomouci, dne

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce panu doc. PhDr. Pavlovi Šopákovi Ph.D. za jeho laskavost, trpělivost, podnětné rady a pomoc ve zpracování této bakalářské práce. Dále panu PhDr. Jiřímu Hastíkovi a též všem pracovníkům Muzea umění v Olomouci. Děkuji také mé rodině a přátelům za podporu.

Obsah

Úvod	6
1 Dosavadní stav bádání	8
2 Nástin výtvarného umění v ČSSR po druhé světové válce	10
2.1 Vývoj a směry výtvarného umění	10
2.1.1 Období 1945 až 1955	10
2.1.2 Období 1956 až 1968	12
2.1.3 Normalizační období	14
2.2 Socialistický realismus	15
2.2.1 Vymezení pojmu	15
2.2.2 Základní charakteristiky socialistického realismu	16
2.2.3 Organizační dimenze socialistického realismu	22
3 Výstavy výtvarného umění v Olomouci v období socialismu	28
3.1 Nástin historie výtvarné kultury v Olomouci v období socialismu	28
3.2 Výstavní činnost v Olomouci v letech 1948 až 1989	31
3.2.1 Kolektivní výstavy	32
3.2.2 Výstavy výtvarných umělců	48
Závěr	64
Literatura a prameny	66
Seznam obrázků a tabulek	72
Seznam obrazové přílohy	73
Obrazová příloha	74
Anotace	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se věnuje tématu výtvarného umění v období socialismu v Československu, tedy výtvarnému umění v období let 1950 až 1989. Hlavním cílem práce je zmapování a zhodnocení výstavní činnosti oficiálního výtvarného umění v Olomouci v časovém období 1950 až 1989 ve vztahu k socialistickému realismu. Na základě poznatků zjištěných z analýzy 18 originálních katalogů k výstavám výtvarného umění se v závěru pokusím zodpovědět na výzkumnou otázku, do jaké míry se ve výstavní činnosti olomoucké Galerie výtvarného umění promítla oficiální politická linie propagující umění socialistického realismu. Jinými slovy posoudit, zda vystavovaná díla naplňovala charakteristiky tohoto ideologicky zaměřeného angažovaného umění. Jako pomocná data využiji soupis všech výstav pořádaných Galerií výtvarného umění ve městě Olomouc v období 1950 až 1989, které se orientovaly na prezentaci děl z oboru malířství (grafiky). Sekundárním cílem je představení tohoto svébytného směru výtvarného umění.

Bakalářská práce je členěna do tří kapitol. V první kapitole je představen dosavadní stav bádání s uvedením příslušné relevantní odborné či původní (historické) literatury dle dvou základních okruhů, kterými se práce zabývá, tj. socialistickým realismem a výstavní činností olomoucké Galerie výtvarného umění v období socialismu.

Kapitola druhá se věnuje výtvarnému umění v Československu v období socialismu. Úvodní pasáže nastiňují poválečný stav výtvarného umění a zakotvují tak zkoumanou problematiku socialistického realismu do širších umělecko–společenských souvislostí. Vývoj československého výtvarného umění je zde představen v periodizaci období 1945 až 1955, 1956 až 1968 a období normalizačního končící v listopadu 1989. Jádrem druhé kapitoly je pojednání o tématu socialistického realismu. V jednotlivých podkapitolách je nejprve vymezen pojem socialistického realismu, dále představeny jeho základní charakteristiky a související problematika tehdejší organizace umělců a výstavní činnosti.

Obsahem třetí kapitoly je téma výstavní činnosti olomoucké Galerie výtvarného umění v letech 1950 až 1989. Úvod kapitoly představuje historický nástin vývoje výtvarné kultury a organizace výstavní činnosti v Olomouci v období socialismu. Následující část se již zabývá přímo prezentací výstavní činnosti Krajské (později Oblastní) galerie výtvarného umění v Olomouci ve sledovaném období. Z metodického hlediska je analýza rozdělena na dva oddíly; první uvádí kolektivní výstavy výtvarného umění, druhý představuje výstavy autorské, přičemž předmětem analýzy jsou (s ohledem na rozsah zkoumané problematiky) výstavy

uspořádané přímo ve městě Olomouc a zaměřené převážně na obor malířství, potažmo grafiky a kresby.

Závěr je vyhrazen souhrnu a sumarizaci poznatků a zodpovězení badatelských otázek.

1 Dosavadní stav bádání

Pojednávané téma oficiálního výtvarného umění v Olomouci v letech 1950 až 1987 je v širších souvislostech neodmyslitelně spojeno s tzv. socialistickým uměním a jeho kritikou. Druhá kapitola, která se na uvedené téma zaměřuje, využívá jako základní zdroje tři publikace.

O teoretických problémech socialistického realismu pojednává kniha Alexandra Nikolaviče Ijezuitova z roku 1986 *Teoretické problémy socialistického realismu*¹. Jedná se o publikaci poplatnou době svého vzniku, v níž ještě není zhodnocena kritická reflexe tohoto svébytného uměleckého směru.

Výtvarnému umění v rámci socialistického realismu se věnují dvě publikace, vydané již po změně politických poměrů v roce 1989. Kniha Terezy Petiškové *Československý socialistický realismus 1948–1958*² je již věnována přímo výtvarnému umění. Jedná se o komentovaný katalog, který byl vydán u příležitosti stejnojmenné výstavy, která se konala od 7. listopadu 2002 do 9. února 2003 v Galerii Rudolfinum v Praze. V publikaci se zaměřuje na kritické zhodnocení moderního výtvarného umění v době socialismu a zejména na prezentaci výtvarných děl socialistického realismu. Součástí publikace je rovněž výtah excerptce vybraných pasáží socialistických publikací vydaných v období socialismu (např. z knihy Zdeňka Nejedlého *O výtvarnictví, hudbě a poesii* z roku 1952 či Alexandra Alexandroviče Ždanova *O umění*³ z roku 1949), či statí zveřejněných v časopisech *Výtvarné umění* či *Výtvarná práce*.

Zatímco výše zmíněná kniha se zaměřuje pouze na období prvního desetiletí socialismu v tehdejší Československu, publikace vytvořená pod vedením italského autora Francesca Augusta Razetta mapuje výtvarné umění socialistického realismu po celé období vlády komunistické strany až do jejího pádu v roce 1989. Publikace v češtině nazvaná *Socialistický realismus Československo 1948–1989* byla vydána při příležitosti výstavy, která se konala 23. března do 8. července 2012 v italském městě Codroipo (Udine). Vedle

¹ Alexej Nikolajevič Ijezuitov, *Teoretické problémy socialistického realismu*, Praha 1986.

² Tereza Petišková, *Československý socialistický realismus 1948-1958*, Praha: Gallery, 2002.

³ Andrej Alexandrovič Ždanov, *O umění*, 1. vydání. Bratislava: Slovenské vydavateľstvá politické literatury, 1953.

reprodukce jednotlivých děl je v knize uvedeno několik teoretických pojednání, která zasazují prezentované obrazy do širšího uměleckého a společensko–politického rámce.⁴

Třetí kapitola předkládané bakalářské práce je členěna do dvou obsahově prostupných podkapitol mapujících olomouckou výtvarnou kulturu a výstavní činnost v současné Galerii výtvarného umění v období socialismu počínaje padesátými léty 20. století.

Historii či dějiny výtvarného umění v Olomouci ve sledovaném období mapují a reflektují tři zásadní publikace. S ohledem na zvolené téma této bakalářské práce lze za nejdůležitější považovat dílo editorů Ladislava Daňka a Pavla Zatloukala *Skleník–kapitoly z dějin olomoucké výtvarné kultury 1969–1989*. Publikace vznikla v souvislosti se stejnojmennou výstavou věnovanou dvacetiletí olomoucké výtvarné kultury normalizačního období. Texty jsou členěny do pěti základních kapitol, přičemž první kapitola se věnuje zhodnocení oficiální, polooficiální i samizdatové olomoucké výtvarné scéně v letech 1969 až 1989, v kapitole druhé je dán prostor vzpomínkám a rozhovorům s pamětníky, kapitola třetí encyklopedicky představuje vybrané umělce, část čtvrtá je věnována olomouckému samizdatu a závěrečná kapitola prezentuje chronologický přehled vybraných kulturních a politických událostí v Olomouci, Československu i ve světě.⁵

Druhá důležitá publikace sloužící jako zdroj pramenů a informací pro tuto bakalářskou práci nazvaná *Muzeum umění Olomouc 1951–2001* vznikla pod editorským vedením Pavla Zatloukala. Významná je s ohledem na zvolené téma zejména pátá kapitola zaměřená na výtvarnou kulturu v Olomouci v letech 1948 až 2011 a dále závěrečný soupis výstav proběhlých v letech 1951 až 2011.⁶

Oznámení o Ikarově letu–olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury je název třetí důležité publikace dosavadního bádání souvisejícího s hlavním tématem této bakalářské práce. Jedná se o katalog stejnojmenné výstavy uspořádané Muzeem umění Olomouc v roce 1998. Publikace mapuje výtvarnou kulturu v Olomouci šedesátých let v širších společensko–politických souvislostech. Představuje Olomouc šedesátých let i její tehdejší kulturní dění.

⁴ Francesco Augusto Razzetto, Ottaviano Maria Razzetto, *Socialistický realismus Československo 1948–1989*, Praha: Fondazione Eleutheria, 2012.

⁵ Ladislav Daňek, Pavel Zatloukal, (eds), *Skleník–kapitoly z dějin olomoucké výtvarné kultury 1969–1989*, Olomouc 2009.

⁶ Pavel Zatloukal, (eds.) *Muzeum umění Olomouc 1951–2011*, Olomouc 2013.

Podobně jako v publikaci *Skleník* zde čtenář nalezne rozhovory s pamětníky a encyklopedické představení jednotlivých výtvarných umělců.⁷

Jádrová část bakalářské práce prezentovaná v podkapitole 3.2 využívá jako zdroje informací originální katalogy 18 analyzovaných výstav, které budou detailněji představeny v příslušné části.

2 Nástin výtvarného umění v ČSSR po druhé světové válce

V úvodu kapitoly v krátkosti předkládám hlavní směry českého výtvarného umění tak, jak se konstituovaly po druhé světové válce.

2.1 Vývoj a směry výtvarného umění

Vývoj výtvarného umění schematicky z důvodů přehlednosti rozčleníme do tří období. První zahrnuje vývoj po skončení druhé světové války do roku 1955. V roce 1956 došlo v Sovětském svazu k určitému mírnému uvolnění komunistické diktatury, což mělo vliv i na společenské a kulturní dění v Československu. Zmařené naděje tzv. Pražského jara v roce 1968 vystřídalo období normalizace, které „umrtvilo“ kulturní oživení z druhé poloviny 60. let. Z hlediska vývoje výtvarné tvorby rozlišuje Luděk Novák podobné etapy: 1) období 1945 až 1948: vyznačovalo se pluralitou výtvarných programů, které navazovaly na předválečnou a válečnou situaci; 2) 1949 až 1956–období programové uniformity; 3) 1956 až 1960–dochází k určité diferenciaci programů; 1960 a 1965–plná polarizace programů.⁸ Doplňme, že tato polarizace trvala do roku 1969, neboť v období normalizace došlo k opětovnému prosazování programové uniformity.

2.1.1 Období 1945 až 1955

Po válce se česká společnost vyrovnávala s mnoha těžkými společenskými zkouškami, které zasáhly veškeré oblasti života.⁹ Válka poznamenala osudy mnoha umělců. Např.

⁷ Kolektiv autorů. *Oznámení o Ikarově letu. Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury*. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998.

⁸ Luděk Novák, Tvůrčí program českého malířství, *Výtvarné umění*, 1965, roč. 15 (4-5), s. 168–175.

⁹ Marie Klimešová, *Roky ve dnech, České umění 1945-1957*, Arbor Vitae, 2010, s. 18.

v koncentračním táboře vězněný Emil Filla našel síly k vyrovnání se s traumatizujícími zážitky až dva roky po válce, kdy namaloval triptych Buchenwald.¹⁰

Ve světovém výtvarném umění se po skončení druhé světové války dostávala do popředí zejména francouzská abstraktní malba, reprezentovaná mj. jmény Roger Bissiere, Sonia Dealunayová–Terková, Luis Feto a další. Společným znakem či rysem umělců tohoto směru je jistá nechuť zpřetrhat úplně pouto, které je spojuje s viditelnou a vnímatelnou realitou. Proto jim také někteří kritikové upírají právo označovat se za abstraktní malíře.¹¹ Tato skupina byla ovlivněna geometrickou abstrakcí, nejvíce snad dílem Paula Kleea. Tendence v jejich malbě, které se odpoutávají od geometrické abstrakce a přiklánějí se k surrealistickému pojetí, se nazývají tašismus (le tache = franc. skvrna).¹² Prvně jmenovaný Roger Bissiere se ve svém díle zaměřil na propátrávání reality oproštěné od jakéhokoli významu než básnického: „*odlesk na skalínách, lesní podrost byly samy o sobě s to podnitit u něho vznik obrazu nebo kvaše.*“¹³

Abstraktní a surrealistická tvorba v českém poválečném výtvarném umění byla reprezentována jmény Josef Liesler, Arnošt Paderlík, František Jiroudek, František Hudeček, František Gross, Kamil Lhoták, Václav Tikal, Bohdan Lacina nebo Josef Istler; tito umělci vytvářeli základy moderního českého poválečného malířství. K expresionismu tíhli výtvarní umělci Jan Bauch či Václav Tittelbach, k abstraktní tvorbě se hlásil i František Foltýn.¹⁴ Vývoj českého výtvarného umění a jeho začlenění do proudů západních směrů byly narušeny politickým vývojem. Jakékoli jiné tendence než angažovaně realistické, byly po převzetí moci Komunistickou stranou Československa 25. února 1948 pronásledovány a zakazovány. Surrealismus, který se ještě na konci 40. a začátkem 50. let ve výtvarném umění vyskytoval, byl z výstavních prostorů vytlačen, což do značné míry platilo i pro tvorbu abstraktní.¹⁵ Jak uvádí Marie Klimešová, např. i Mikuláš Medek (viz níže) na přelomu čtyřicátých a padesátých let: „*revidoval svá surrealistická východiska a přijímal potenciál realismu jako aktuálního tvůrčího postupu.*“¹⁶ Přitom ještě ve svých prvních obrazech z let 1947–1948 Medek zkoumal terén surrealismu, který v poválečném období vstoupil na cestu hledání nového imaginativního objektu.¹⁷

¹⁰ Pavel Škranc, *Emil Filla*, Kroměříž 1989, s. 85.

¹¹ José Pijoan, *Dějiny umění. 10 díl*, Praha: Balios/Knižní klub, 2000, s. 114.

¹² Alois Bauer. *Dějiny výtvarného umění*. Olomouc: Rubico, 1998, s. 242.

¹³ Viz Píojan (pozn. 10), s. 114.

¹⁴ Viz Bauer (pozn. 11), s. 253–255.

¹⁵ *Ibidem*, s. 242.

¹⁶ Viz Klimešová, (pozn. 8), s. 280.

¹⁷ Vratislav Effenberger, *Mikuláš Medek 1958, 1960*. In: Kolektiv autorů, *Katalog k výstavě*. Brno 2002, s. 13.

2.1.2 Období 1956 až 1968

Po XX. sjezdu komunistické strany v Sovětském svazu v roce 1956, na němž byly veřejně odhaleny a odsouzeny alespoň ty nejhorší zločiny režimu spojeného s osobou Josifa Vissarionoviče Stalina, došlo i v tehdejší Československu k částečnému pozvolnému uvolňování, které vrcholilo v druhé polovině 60. let. Od konce padesátých let se většina českých umělců přiklání k informelní tvorbě (bez formy), strukturální abstrakci a gestické malbě jako vyjádření odporu k figuraci socialistického realismu. Vzorem je pro ně francouzský existencialismus.¹⁸ Výtvarní umělci se opět mohli sdružovat podle zájmu (tak jako v době 40. let *Skupina 42* či skupina *Ra*) nikoli pouze podle místa bydliště. *Skupina Máj* prosazovala ve výtvarném umění existencialismus a neorealismus (Jiří Balcar, Robert Písen, Libor Fára). Program skupiny *Trasa* (působila v různém složení od roku 1957 do roku 1969) znamenal cestu hledání podle individuálního zaměření. Tuto skupinu vytvářeli malíři z ateliéru výše vzpomenutého Emila Filly, např. malířky Jitka a Květa Válový (malovaly drsné, robustní tematické a pod dojmem cesty do Itálie vytvářely začátkem 60. let silně stylizovaná italská města a moře). Program skupiny *UB 12* byl založen na lyrizující imaginativnosti a na duchovnosti. Z výtvarných umělců patřil mezi významné osobnosti této skupiny Václav Broštík či Jiří John, jejichž obrazy jsou inspirovány krajinou či přírodou vůbec. Skupina *UB 12* vystavovala pod tímto názvem poprvé od roku 1962. Vedle jmenovaných se na výstavě podíleli mj. Stanislav Kolíbal, Adriena Šimotová, Vlasta Prachatická ad.¹⁹ Na konci padesátých let nastupují různě orientované abstraktní tendence. Na jedné straně jsou to umělci inspirovaní lyrickou abstrakcí (Karel Malich) či abstraktním expresionismem (Jan Kotík), ale i radikálnější strukturální abstrakcí.²⁰

Mezi dominantní osobnosti lze zařadit výše vzpomínaného Mikuláše Medka, jenž svá pozoruhodná díla vytvářel od konce 40. let až do své předčasné smrti v roce 1974. Jak uvádí V. Effenberger, stejně jako v prvých obrazech z konce 40. let i v etapě následující se Medek ve svých dílech soustředí především na obrazné zvýraznění dobové a životní atmosféry.²¹ Podle Černé patří Medek k největším českým malířům dvacátého století: „*figura se mu*

¹⁸ Československé umění 1946–1989. [online] Moderní dějiny. Vzdělávací portál. [cit. 08. dubna 2017] Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-umeni-1946-1989-i-cast/> vyhledáno 7. 4. 2017.

¹⁹ Vojtěch Lahoda, Rozvoj tvůrčích skupin 1958-1970, *Každodenní modernismus*, in: Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000. Praha 2007, s. 99.

²⁰ Marie Černá, *Dějiny výtvarného umění*, 6. rozšířené vydání. Praha 2012, s. 188.

²¹ Viz Effenberger, (pozn. 16), s. 14.

postupně redukovala do abstraktního znaku (*Venuše, Hlavy*), až zmizela úplně, aby se znovu objevila alespoň v názvech (*Andělé, Tančící smrtky, Pokusy o portrét, téma Inkvizitorů*).²² Básník Jiří Kuběna ve své biografii vyzdvihuje tři Medkova sakrální díla – 1) monumentální oltářní obraz ve starém farním kostele sv. Petra a Pavla v Jedovnicích, 2) čtrnáct zastavení křížové cesty ve filiálním kostele v Senetářově a 3) oltářní triptych v kapliče Nejsvětějšího srdce v Kotvrdovicích současně jako Medkův blízký přítel uvádí, že uvedená díla zůstávají malířovou autobiografickou vizí a současně i jeho duchovní závěti vzniklou v posledním období života.²³

Druhou výraznou a originální osobností české výtvarné scény byl Vladimír Boudník, literárně ztvárněný v několika dílech Bohumila Hrabala (zejména v knize *Něžný barbar*). Jak upozorňuje Klimešová, byl to právě Bohumil Hrabal, který Boudníkovi zprostředkoval bližší poznání surrealismu a: „každodenní diskuse akcelerovaly úvahy o jeho vlastní tvorbě.“²⁴ Tento svérázný umělec objevoval krásu experimentálním způsobem i v nejvšednějších věcech. Boudníkovy grafiky vznikaly v místě jeho dělnického zaměstnání, v dílnách pražské továrny Českomoravská Kolben–Daněk (ČKD Praha). Boudníkovo dílo je s ČKD spojeno „pupeční šňůrou“ jak o tom svědčí slova, jimiž B. Hrabal popisoval a vložil do Boudníkových úst: „Bez fabriky [...] nemůžu žít. Vždyť mi instalovali moji první výstavu! [...] Ale napřed jsem se musel pohádat s referentem, který mě pak poradil, abych si ty svoje grafiky pověsil do sálu v noci. Tak jsme se tam vloupal a ty moje artefakty na téma *Hmatový prožitek fabriky* nalípal na panelovou stěnu. Vernisáž byla. Dělníkům se to líbilo.“²⁵ Boudníková „aktivní grafika“, směr, který sám nazval *explosionalismem* a k němuž došel zcela nezávisle na zahraničních vzorech, zapadá do proudu světového akčního umění,²⁶ reprezentovaného zejména jménem Jacksona Pollocka (oba umělci měli sklon k alkoholu a oba skončili svůj život tragicky), jehož obraz *No. 5*, 1948 byl v roce 2006 prodán za více než tři miliardy korun.²⁷

V šedesátých letech došlo k dalšímu politickému uvolnění, což mělo mj. za následek, že umělci dostávali již snadněji do světa a byli lépe informováni o dobových proudech, na něž reagovali. V odborném tisku se začaly objevovat i náznaky kritiky předchozího období. Luděk Novák ve své práci z roku 1965 reflektující 20 let poválečného výtvarného umění

²² Viz Černá (pozn. 18), s. 188.

²³ Jiří Kuběna, *Paměť básníka. Z mého orloje*, Brno: Host, 2006, s. 257.

²⁴ Viz Klimešová, (pozn. 8), s. 278.

²⁵ Bohumil Hrabal, *Automat svět. Výbor povídek*. Praha: Mladá fronta, 1966, s. 195.

²⁶ Viz Černá (pozn. 18), s. 188.

²⁷ Vladimíra Šumberová, *Nejdražším obrazem světa je Pollock za 3 miliardy*, *iDnes.cz*, http://kultura.zpravy.idnes.cz/nejdrazsimum-obrazem-sveta-je-pollock-za-3-miliardy-fbg-vytvarne-umeni.aspx?c=A061103_616742_show_aktual_kot, vyhledáno 7. 4. 2017.

uvádí: „*V uměleckém dění až do roku 1956 se dosti silně projevovala tendence brzdit přirozenou výměnu názorů a uměle urychlovat vítězství socialistického názoru na umění. Tím byl současně tento program otevřen přílivu mnohých netvůrčích zjevů. Kritika byla soustředěna proti umělcům, reprezentujícím předválečnou malířskou avantgardu.*“²⁸

České výtvarné umění se v souladu se světovým vývojem diferencovalo na proudy figurativní a abstraktní. Z figurativního proudu můžeme jmenovat malířku Vlastu Prachatickou, (která se věnovala výhradně portrétům, v nichž se snažila zachytit hluboký vnitřní duchovní život modelu), Jiřího Sopku (ve figurálních obrazech kritizoval způsob současného života), Adrienu Šimotovou či Františka Ronovského. Na hyperrealismus se orientoval Theodor Pištěk. Konstruktivní tendence ve svých dílech uplatňovali Zdeněk Sýkora (černobílé geometrické kompozice vytvářené pomocí počítače), Karel Malich či Jiří Kolář (reprodukce známých obrazů rozstříhával na proužky a znovu slepoval, ale posunuté nebo proložené ještě proužky z jiné reprodukce, tzv. roláž).²⁹

2.1.3 Normalizační období

V období tzv. normalizace, započaté na sklonku 60. let pod diktátorským dohledem Sovětského svazu, se oficiální umění opět téměř bezvýhradně podřizovalo požadavkům komunistického režimu a jeho cenzurních zásahů.³⁰ Vedle oficiálního umění prezentovaného v následujících podkapitolách probíhaly v průběhu 70. let neoficiální výstavy, prezentující díla vykazující existenciální tendence, subjektivismus a groteskno. Patrné je to u umělců, kteří později založili Volné sdružení 12/15 Pozdě, ale přece. Groteskno lze sledovat např. v expresivních satirických obrazech ze současného života Michaela Rittsteina. Existenciální tendence převažovaly v díle Vladimíra Nováka, Petra Pavlíka, Ivana Ouhela aj. Od poloviny 80. let se i v českém výtvarném umění začal prosazovat postmodernismus. Mladí umělci začali odmítat jakoukoliv ideologii. Známost se stala skupina Tvrdohlaví (Jaroslav Rona, Jiří David, Petr Nikl ad.)

V následující části se v čase vrátíme opět do doby druhé poloviny 40. let, kdy po uchopení moci Komunistickou stranou Československa dominoval ve výtvarném umění směr označovaný jako socialistický realismus.

²⁸ Viz Novák (pozn. 7), s. 168-175.

²⁹ Viz Černá (pozn. 18), s. 189-190.

³⁰ Viz Bauer (pozn. 11), s. 253-255.

2.2 Socialistický realismus

Jako socialistický realismus se označuje oficiální umělecký směr, který se v Sovětském svazu prosazoval od roku 1932, v Československu až po komunistickém puči v roce 1948. Ve výtvarném umění se jednalo o realistický směr, jehož častými tématy bylo zobrazování obyčejného pracujícího člověka, sovětské armády, hospodářských „úspěchů“ socialismu, komunistických ideologů (Stalina, Lenina, Gottwalda). Důraz byl kladen na figuraci a barevnost.³¹ Z hlediska rozdělení výtvarných programů podle Nováka (viz úvod kapitoly) se socialistický realismus nejvíce uplatňoval v období 1948 až 1956 a poté opět od roku 1969.

Jak však bylo uvedeno v závěru podkapitoly 2.1.1, k realismu (nikoli však socialistickému) se na počátku 50. let přiklonil mj. i Mikuláš Medek. I výše vzpomínaný, výsostně „nerealistický“ Vladimír Boudník např. ve své práci *„Z dlouhodobé brigády na Kladně“* (1950) uplatnil spojení imaginativního a realistického přístupu.³² Avšak tento „umělecký“ realismus byl hodně vzdálený realismu socialistickému. Socialistický realismus totiž nebyl podle socialistických ideologů pouhou obdobou realismu minulých dob: *„není jeho kopií, mechanickým přenášením do naší doby, ale je uměním, jež zcela nově podává obraz skutečnosti.“*³³

2.2.1 Vymezení pojmu

Pojem socialistický realismus zřejmě poprvé použil spisovatel Ivan Gronskej na sjezdu moskevských spisovatelů v roce 1932.³⁴ Sovětský teoretik umění A. N. Ijezuitov považoval socialistický realismus za metodu umění a literatury.³⁵ Problematika realismu byla vždy považována za ideový střed marxistické, historicky a materialisticky orientované teorie umění;³⁶ hlubší vhled do teorie vymezení pojmu však přesahuje možnosti této práce. Pojmem socialistický realismus se označuje umělecké hnutí a metoda vycházející z ideologie marxismu–leninismu³⁷, jakožto společenskoekonomické teorie zdůrazňující negativní roli

³¹ Československé umění 1946–1989, <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-umeni-1946-1989-ii-cast/> vyhledáno 5. 4. 2017.

³² Viz Klimešová, (pozn. 8), s. 278.

³³ Josef Rybák. K některým otázkám našeho výtvarnictví, in, *Výtvarné umění*, 1950, roč. I (1), s. 9.

³⁴ Petišková, *Československý socialistický realismus 1948-1958*, (pozn. 2), s. 7.

³⁵ Ijezuitov, *Teoretické problémy socialistického realismu* (pozn. 1), s. 1.

³⁶ Jan Kříž, *Nová diskuse o realismu, Výtvarná práce 1962*, roč. 10 (14–15), s. 6.

³⁷ Tomáš Vlček et al., *Socialistický realismus. Totalita.cz*, http://www.totalita.cz/vysvetlivky/soc_real.php, vyhledáno 5. 4. 2017.

kapitalismu v podobě vykořisťování dělnické třídy, a naopak zdůrazňující dějinnou úlohu proletariátu.³⁸ Socialistický realismus je pojem, který je užíván pro díla provedená realistickou formou, s politickým obsahem, jež vznikla v době komunistických a socialistických kultur dvacátého století v Evropě. Jak upozorňuje autor komentáře k výstavě *Socialistický realismus v Československu 1948–1989*, která se konala po pádu komunistického režimu v Itálii (v autonomním regionu Friuli–Venezia Giulia a poté v roce 2009 v Mánesu–sbírka nadačního fondu Eleutheria), historická definice socialistického realismu je špatně uchopitelná a rozporuplná: „na jedné straně používají ve své době tento výraz pro moderní tvorbu levicově orientovaní umělci, na druhé straně je to název plánovitě prosazovaný politickou propagandou.“³⁹ Českoslovenští komunisté nechápali socialistický realismus jako uzavřený a kanonizovaný styl, nýbrž jako metodu, která je závaznou směrnicí tvůrčího úsilí.⁴⁰

2.2.2 Základní charakteristiky socialistického realismu

„Socialistický realismus navázal z části na angažovanou tvorbu dvacátých a třicátých let a z části na realismus 19. století, kterému však dal komunistický ideologický obsah.“⁴¹ Jak vyplývá z názvu uměleckého směru „socialistický realismus“, v Československu byla tato tvorba přímo spjata s politickou ideologií prosazovanou Komunistickou stranou Československa (KSČ); k převzetí moci KSČ došlo 25. února 1948, čímž došlo k vyvrcholení politického vývoje po skončení druhé světové války. Tento vývoj byl utvářený jednak vnitřní politickou situací v Československu, jednak mezinárodním vývojem. Ve dnech 7. července až 2. srpna 1945 se konala Postupimská konference šéfů vlád tří velmocí protinacistické koalice, tj. SSSR, USA a Velké Británie. Obsahem konference bylo zejména poválečné uspořádání Evropy.⁴² Československo se poté ocitlo ve sféře vlivu Sovětského svazu, čemuž dopomohly i domácí události. Komunistická strana Československa zvítězila v českých zemích v prvních poválečných volbách (1946) a její předák Klement Gottwald byl jmenován premiérem. Odtud vedla cesta k únorovým událostem v roce 1948, nástupu totality⁴³ a podřízení se sovětské ideologii ve všech oblastech společenského a kulturního života, výtvarné umění nevyjímaje.

Socialistický realismus se po roce 1948 stal oficiální uměleckou doktrínou. Neznamená to však, že by uměleckou obcí byl tento směr přijat. Klimešová uvádí, že již diskuse, která se

³⁸ Hana Bradnová a kolektiv. *Encyklopedický slovník*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1993, s. 633.

³⁹ Viz Razetto, *Socialistický realismus Československo 1948–1989* (pozn. 3), s. 5.

⁴⁰ Karel Pokorný, Na novou cestu českého a slovenského výtvarného umění, Zahajovací projev předsedy ÚK ČSVU národního umělce prof. Karla Pokorného, *Výtvarná práce*, 1956, Ročník IV (2), s. 3–5.

⁴¹ Kolektiv autorů, Socialistický realismus, *Totalita*, http://www.totalita.cz/vysvetlivky/soc_real.php, vyhledáno 5. 4. 2017.

⁴² Josef Dětský, et al., *Politické dějiny světa v datech. II*, Praha 1980, s. 885.

⁴³ František Čapka, *Slovník světových a českých dějin*, Praha 1998, s. 166.

rozhořela v souvislosti s výstavou *Obrazy národních umělců SSSR* v roce 1947 ukázala, že tuto podobu realismu pokládají čeští umělci za neakceptovatelnou: „*falešný optimismus, ideologická demagogie a nízká umělecká úroveň silně kontrastovala s nároky na uměleckou tvorbu, které patřily k české moderní kultuře.*“⁴⁴ Avšak oficiální linie byla zcela odlišná. Jak ve svém článku uvádí J. Rybák, Leninská zásada o kritickém přehodnocení kulturního dědictví československým komunistům ukázala, k jakým tradicím se mají obracet. Jednalo se o tradice revoluční a pokrokové, velkým tradicím umění realistického, neboť „*realistické umění bylo vždy umění vzestupným, objektivním, na rozdíl od umění subjektivního a nerealistického, umění degenerace úpadku. Socialistický realismus i ve výtvarném umění navazuje na tyto tradice a pokračuje v nich na novém stupni [...]*Proto je socialistický realismus neslučitelný byť jen se zbytky buržoazního formalismu, který se zvláště okázale prokázal ve výtvarné tvorbě. Proto je třeba vidět hluboký rozdíl mezi vysokou ideovostí socialistického umění a dekadentní tvorbou buržoazního západu, ukazující v plném světle bezúčelnost a nesmyslnost umění, zotročeného ve službách buržoazie. Vidět tuto rozdílnost znamená zúčtovat také se starým a pochybným názvem moderní umění.“⁴⁵

Jindřich Chalupecký se na sklonku druhé světové války ve svém zásadním díle *Smysl moderního umění* zamýšlel nad smyslem uměleckého díla: „*Smysl uměleckého díla, říká se, je v něm samém; vzniká-li, je to jenom proto, že umělec je k jeho vytváření nucen svým tvůrčím pudem. Nalézá-li jeho dílo potom pozornost u jiných lidí, je to proto, že v nich vzbuzuje estetickou libost, sytí estetickou potřebu, která je člověku vrozena.*“⁴⁶ Ve vztahu k dílům socialistického realismu, o nichž pojednáváme níže, však vyvstává oprávněná otázka: vznikla skutečně tato díla z vnitřního popudu umělců, nebo byl jejich vznik „diktován“ strachem z komunistického režimu či motivací se tomuto režimu zalíbit a být poplatný době. Věřili tito umělci tomu, co tvoří? Malovali či kreslili František Gross (*Stalinovy závody*, kresba; 1948), František Hudeček (*U šramačky*, olej; 1949), Josef Brož (*Den horníků*, olej; 1949), Jiří Horník (*Hornický učeň*; kvaš; 1949) či Josef Multrus (*Tavič*, kvaš; 1947)⁴⁷ s vnitřním přesvědčením, nebo se svými díly snažili zalíbit novým mocipánům, maskujícím se „montérkami“ dělnické třídy? Nebo se za svá díla styděli? A vzbuzovaly tyto obrazy u lidí diváků libost, nebo spíše plnila funkci ideologickou či přímo politickou?

⁴⁴ Klimešová, *Roky ve dnech, České umění 1945-1957* (pozn. 8), s. 288.

⁴⁵ Viz Rybák, (pozn. 31), s. 9.

⁴⁶ Jindřich Chalupecký, *Smysl moderního umění*, Praha: Výtvarný odbor umělecké besedy v Praze, 1944, s. 5

⁴⁷ Reprodukce uvedených obrazů jsou uvedeny v: Lubor Kára, *Na dnešní výtvarné frontě, Výtvarné umění*, 1950, roč. I (1), s. 36-42.

Z historického hlediska byl umělecký směr byl uplatňován od 30. let nejprve v Sovětském svazu, po převzetí moci komunistickými stranami v sovětských satelitech pak od konce čtyřicátých let i v těchto státech. Sovětský socialistický realismus charakterizuje zjednodušení metody zobrazování ve prospěch srozumitelnosti nejširšímu publiku a ve prospěch výchovné a propagační funkce umění. „*V rámci socialistického realismu se zde zrodil idealizovaný obraz budoucí společnosti, ve kterém vystupoval čestný dělník jako hrdinný bojovník v třídním zápase, jako tvůrce vyspělého průmyslu a žena jako jeho rovnoprávný soudruh.*“⁴⁸ Funkce socialistického realismu však nebyla pouze umělecká, tento směr se stal nástrojem kulturního útlaku. Mezi základní charakteristiky socialistického realismu patří:

- Politická, morální a estetická výchova, jejíž funkcí bylo formovat u člověka jeho dělnické revoluční uvědomění.
- Zobrazování hrdinů reprezentovaných vůdci komunistického hnutí (Stalin, Lenin, Gottwald) a tím i propagace kultu osobnosti.
- Zobrazování pracovníků (zejména manuálních, tj. dělníků a rolníků), a tzv. hrdinů socialistické práce.
- Časté používání symbolů a klišé (ozubená kola, kladiva, kosy, siluety továren).
- Osoby byly zobrazovány bez individuálního vnitřního prožitku, esteticky většinou popisné.
- Přirozená tvořivost výtvarných umělců byla omezena jak danými tématy, tak i způsobem zpracování.
- Každý výtvarný umělec byl přinucen tvořit díla popisující boj dělnické třídy a úspěchy dosažené pod vedením milované komunistické strany.
- Výsledkem bylo často povrchově realistické umění, s nízkou uměleckou hodnotou.
- Součástí socialistického realismu byla tvrdá cenzura všech ostatních uměleckých a myšlenkových vlivů.⁴⁹

Socialistický realismus byl prosazován z Moskvy předním marxistickým ideologem Andrejem Alexandrovičem Ždanovem (26. února 1896–31. srpna 1948).⁵⁰ Prosazování socialistického realismu bylo činěno agresivní a bojovou formou. Pro ilustraci přinášíme jeden Ždanovův citát o ruské literatuře: „*Celá naše ruská revolučně–demokratická*

⁴⁸ Petišková, *Československý socialistický realismus 1948-1958* (pozn. 2), s. 7.

⁴⁹ Viz kolektiv autorů (pozn. 40).

⁵⁰ Andrej Alexandrovič Ždanov, Sovětský komunistický politik a ideolog.

publicistika je prodchnutá smrtelnou nenávisť k carskému zřízení a protknutá ušlechtilým cílem bojovat za nejbližší zájmy lidu, jeho vzdělání, kulturu, za jeho vysvobození z okov carského režimu. Bojové umění, bojující za nejlepší ideály lidu – tak si představovali umění velcí představitelé ruské literatury. Černyševski [...] z jehož díla jako hovořil Lenin „vál duch třídního boje“ učil, že úlohou umění je vedle poznávání života i úloha naučit lid správně hodnotit jednotlivé společenské jevy.“⁵¹ Podle Ždanova měl autor vzhledem ke své služební roli vůči vítězné pokrokové třídě pracujících povinnost vytvářet díla optimistická, která by působila výchovně na své diváky, která by zachycovala skutečnost v „revolučním vývoji“ v duchu revoluční romantiky a která by se vyznačovala třídním charakterem.⁵² Ždanovy vývoody o socialistickém umění se staly směrodatné pro české výtvarné umění padesátých let. Jak uvádí Petišková, za závaznou ji pro české umělce tvořící metodou socialistického realismu vyhlásil ministr informací Václav Kopecký na IX. sjezdu KSČ v roce 1949.⁵³

Socialistický realismus lze vymezit i jako realistický směr, který má poukazovat na úspěchy vládnoucího režimu v reálném životě lidí.⁵⁴ I. S. Braginskij ve svém vystoupení na konferenci věnované problémům socialistického realismu uváděl, že je nesprávné zužovat socialistický realismus na uměleckou metodu, tj. na soubor uměleckých zobrazovacích prostředků, na uměleckou formu.⁵⁵ Z tohoto důvodu byl po vzoru sovětské kultury (po roce 1948) kladen důraz na monumentální tvorbu, od níž se očekával i výchovná vliv na diváka. Ideologická díla pro veřejné prostory českých, moravských i slovenských měst měla být vytvářena tak, aby vydržela dlouhá staletí. Důraz se kladl na drahé a kvalitní materiály, které měly tuto trvanlivost zajistit. Jako příklad monumentální tvorby uvádíme dílo „*Díkuvzdání Josifu Vissarionovičovi Stalinovi československým lidem*“, který provedl v roce 1951 autorský kolektiv malířů Jan Čumpelík, Alena Čermáková a Jaromír Schoř. Obraz vysoký osm metrů vznikl na objednávku ministerstva zemědělství jako předpokládaná součást expozice československého pavilonu na zemědělské výstavě v Moskvě.⁵⁶

Dalším charakteristickým znakem socialistického realismu bylo ideologické zobrazování dějin, které zdůrazňovalo především etapu husitských válek, jako pravzor odboje lidu vůči vrchnosti a církvi, která se pak stala širokým únikovým tématem pro řadu výtvarných umělců. Nedílnou součástí historických témat socialistického realismu bylo

⁵¹ Andrej Alexandrovič Ždanov, *O umění*, Bratislava 1953, s. 27.

⁵² Viz Razzetto (pozn. 3), s. 12.

⁵³ Viz Petišková (pozn. 2), s. 9.

⁵⁴ Československé umění 1946–1989. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-umeni-1946-1989-ii-cast/> vyhledáno 7. 4. 2017.

⁵⁵ Ijeuzitov, *Teoretické problémy socialistického realismu* (pozn. 1), s. 44.

⁵⁶ Viz Razzetto (pozn. 3), s. 17.

osvobození Československa sovětskou armádou, s čímž úzce souviselo téma nastolování socialistické společnosti; čeští umělci byli hluboce dotčeni II. světovou válkou, a proto ve svých dílech vyjadřovali jak odhodlání k boji, tak radost z osvobození. Tomu nasvědčují obrazy Václava Menčíka „*Barikáda 5. 5. 1945*“, Lva Šimáka „*Vítání Rudé armády*“, Karla Součka „*9. květen 1945*“, Otakara Nejedlého „*Praha v květnu 1945*“, apod.⁵⁷ Aby tato díla měla správnou hodnotu nejen po stránce tematické, ale i po stránce výrazové a umělecké, bylo nutné se vypořádat s „úpadkovými“ směry kapitalistické společnosti a využívat postupů socialistického realismu: „*Československá výtvarná tvorba měla jasný program po obsahové stránce — chtěla znázornit převratnou skutečnost i možnosti dalších perspektiv komunistické společnosti, nenacházela však souběžně novou výtvarnou výrazovou formu, tu teprve hledala. Proto mnozí pokrokoví umělci používali výrazových prostředků jim vlastních a zažitých, jako byl impresionismus, expresionismus apod., a na principu těchto uměleckých směrů ztvárňovali témata své doby... Českoslovenští umělci, až dosud silně ovlivnění pařížskou školou, se jednak od tohoto vlivu oprošťovali, jednak se začali hlouběji zajímat o ruské a sovětské výtvarné umění, které až do osvobození v roce 1945 nebylo u nás příliš známé..... Realismus, který si naši umělci zvolili za svůj výrazový prostředek, umožňuje umělcům nejen co nejhlubší poznání skutečnosti, ale také ideí a citů. Současně se stává srozumitelným co nejširším vrstvám našeho obyvatelstva.*“⁵⁸ Mezi tvůrce této formy, odpovídající svému revolučnímu obsahu, patří např. obrazy Josefa Brože „*Osvobození*“, „*Únor 1948*“, „*Kupředu levá*“, „*5. květen 1945*“, „*Nová vesnice*“ a další.

Dalším z charakteristických znaků socialistického umění bylo zdůrazňování vlasti, vlastního národa a pokrokovosti a naopak pranýřování západního kosmopolitního umění. M. Lamač v komparativní recenzi výstav *Umění a odboj* (pořádané ve Vídni u příležitosti setkání bojovníků proti fašismu v roce 1954) a benátského Biennale stál pevně na pozici socialistické ideologie: „*Biennale je sice počtem velkolepou přehlídkou světového umění, ale nás dnes nezajímají křeče úpadku, které již dávno zachvátily převážnou část západní výtvarné kultury. Kombinace abstrakce a surrealismu, ovládající soudobou západní malbu, je ostatně natolik kosmopolitní, že u většiny malířů ani neposkytuje možnost rozlišovat jejich národní charakter, beztak považovaný za přežitek. Výstava " Umění a odboj" měla poněkud jiný charakter. Především proto, že většina vystavujících umělců patřila k lidem pokrokově politicky orientovaným a že dobrá polovina z nich se zúčastnila díly alespoň relativně realistickými*

⁵⁷ Milada Kudláčková. *Umění nové doby. Epochy socialismu*. Text k výstavě „Umění a socialismus“ konané v únoru až květnu 1973 v Jízdně Pražského hradu. Autoři výstavy: Josef Semín a kolektiv.

⁵⁸ Viz Kudláčková (pozn. 55).

(vzhledem k ostatním produkci západního světa).⁵⁹ Vidíme zde „adorování“ formy socialistického realismu oproti jiným výrazovým prostředkům.

[1] Jan Čumpelík, *Na úsvitu únorového dne*, 1950.

Jako ukázkou socialistického realismu předkládám reprodukci výše zmíněného obrazu Jana Čumpelíka, *Na úsvitu únorového dne* (1950).

Výše je uvedeno, že za „leitmotiv“ socialistického realismu lze považovat zobrazování pracujícího lidu. Svědčí o tom mj. i slova národního umělce profesora Karla Pokorného v zahajovacím projevu sjezdu Ústředního svazu československých výtvarných umělců z roku 1956: „*Posláním ÚK ČSVU [...] tvůrčí program, který se opírá o rozhodnutí všech českých a slovenských výtvarných umělců sloužit svou tvorbou lidu, jeho velikému tvořivému úsilí a budovatelské práci při výstavbě nového společenského řádu. Výrazem této vůle je snaha o tvorbu v duchu zásad socialistického realismu jako základní metody československého umění, jak to zdůraznil IX sjezd Komunistické strany Československa.*“⁶⁰ Služba „tvorbou lidu“ měla být podle teoretiků umění zakotvena do marxistické estetiky a marxistické kritiky, tzn. kritiky vědecké a o vědu se opírající, s přesně vymezenou oblastí bádání.⁶¹ Uvádím několik příkladů

⁵⁹ Miroslav Lamač, *Výtvarné umění*, 1954, roč. V (2), s. 73

⁶⁰ Karel Pokorný. Na novou cestu českého a slovenského výtvarného umění. Zahajovací projev předsedy ÚSČSVU národního umělce prof. Karla Pokorného, hlavní referát, zpráva komise pro zkoumání připomínek k návrhu stanov a koreferát slovenské sekce na celostátní konferenci delegátů ÚSČSVU. *Výtvarná práce*, 1956. Ročník IV (2), s. 3-5.

⁶¹ Dušan Šindelář, *Za stranickou, zásadovou a vědeckou kritiku*, in: Kolektiv autorů, *Porada historiků, kritiků a teoretiků výtvarného umění na Dobříši ve dnech 24. a 25. února 1955*. Praha: 1955, s. 10.

děl zobrazujících pracující lid, které jsou součástí sbírky nadace *Elutheria*. Horník na obraze Viléma Wünsche vyzařuje ideály a hrdost pracujícího člověka, výraz jeho obličeje vyvolává dojem překonaných obtíží a současně vůli účastnit se budování nového modelu života. Vlastimil Košvant zobrazil v díle Budiž světlo elektromontéra konajícího svoji práci. Na obraze s havíři Oldřicha Lasáka jsou havíři vyobrazeni jako bojovníci. Jeden havíř otáčí pohled směrem ven v úmyslu připomenout tomu, kdo pozoruje výjev, že pracují na budoucnosti pro ty, kdo přijdou po nich. Portrét Boženy Živné, kladenské havířky Vincence Živného zobrazuje silnou, hrdou, těžce pracující ženu.⁶²

2.2.3 Organizační dimenze socialistického realismu

Z hlediska praktické realizace výstav došlo v roce 1948 k podstatným změnám: a) centralizaci obchodu s uměním, b) založení uměleckých svazů, které sloužily k zajištění produkce socialisticko-realistických děl a zároveň ke kontrole umělecké obce. Každý autor, pokud chtěl vykonávat svou profesi, se musel stát členem svazu. Členství ve svazu pak bylo podmíněno pravidelnou účastí na oficiálních státních výtvarných výstavách. Umělecké spolky byly zakázány a autoři se směli sdružovat pouze v místní svazové organizaci (srov. výše, uvolnění v druhé polovině 60. let). Na prvním všeobecném sjezdu výtvarných umělců s účastí sovětských umělců v roce 1957 bylo podle Formánka zřetelně deklarováno, že umělci jsou naprosto rozhodnuti ani v nejmenším neslevovat ze zásadního požadavku ideovosti a stranickosti umění.⁶³ Nic jiného jim ani nezbývalo, neboť výtvarní umělci byli finančně zcela závislí na státu, respektive na umělecké komisi Českého fondu výtvarných umělců. Tato instituce považovala rozdělování finančních prostředků (až dvě třetiny honorářů vyplácených na výtvarné umění procházely tímto fondem) za nástroj k tomu, aby seskupil umělce na hlavních úsecích kulturní fronty a soustředil jejich pozornost k nejdůležitějším otázkám a zápasům tak, aby se orientovali na řešení problémů „*vyplývajících z hlavního úkolu dovršení kulturní revoluce.*“⁶⁴

Jak bylo naznačeno výše, směr socialistického realismu se v československém výtvarném umění začal naplno prosazovat po komunistickém puči z února 1948. Avšak již v době těsně poválečné se v souladu s Košickým vládním programem, který vymezoval zásady rozvoje státu včetně kulturní oblasti a na jehož formulaci se zásadně podílelo

⁶² Viz Razzetto (pozn. 3), s. 18 -20.

⁶³ Václav Formánek, První všesvazový sjezd výtvarných umělců a co bylo kolem, *Výtvarná práce* 1957. Roč. 5 (4-5), s. 2-3.

⁶⁴ Jaromír Wiša, Práce komisi SČSVÚ. *Výtvarná práce*, 1961 roč. 9 (14-15), s. 3.

Revoluční odborové hnutí (ROH), se do umění dostávaly prvky socialistického realismu. ROH se například velkou měrou zasadilo o pořádání výstavy Člověk a práce, která se konala v Praze v roce 1946. Komise pro výběr a ocenění děl se skládala ze zástupce odborů, tehdejšího vedoucího výtvarného oddělení Františka Doležala, jednoho z pozdějších nejtvrdějších zastánců a propagátorů stalinského socialistického realismu ve výtvarném umění.⁶⁵ První prezentace děl sovětského socialistického realismu proběhla v Praze v roce 1947 v podobě výstavy Obrazy národních umělců Sovětského svazu, konané na Slovanském ostrově. Výstava prezentovala díla Alexandra a Sergeje Gerasimových, Alexandra Dejneky a Arkadije Plastova „*jejíž carský, reprezentativní charakter českou uměleckou obec šokoval. Rozvinula se bouřlivá diskuse v denících i odborném tisku, kde teoretici i umělci vyjadřovali nesouhlas s tím, aby se takto pojatý akademismus zaměňoval za socialistický realismus.*“⁶⁶ Jak je patrné z obrazu A. Plastova „*Portrait of a man called Meshova*“⁶⁷, obrazy těchto sovětských umělců nelze považovat za klasický socialistický realismus v chápání, jak byl u nás prezentován zejména v 50. letech, nejednalo se tedy o „klasický“ stalinský socialistický realismus padesátých let. Petišková uvádí, že socialistický realismus stalinského typu představuje v našem prostředí především mocensky vnucený směr, který se prosadil vlivem sovětských metod. „*Díla vytvořená v duchu stalinského socialistického realismu ve většině nesou znamení vědomě napodobovaného vzoru bez vlastního uměleckého vkladu a pozoruhodnější realizace jsou spíše výjimkou.*“⁶⁸

Výběr děl pro velké státní výstavy prezentující socialistický realismus zajišťovala svazová komise, která dohlížela na ideologický obsah tvorby. Pokud se umělci nepodařilo projít schvalovacím procesem, hrozila mu ztráta členství, což se rovnalo ukončení oficiální výtvarné činnosti. Socialisticko-realistická díla zajišťoval svaz rovněž prostřednictvím tzv. akčních úkolů, kterých se svazoví umělci museli účastnit.⁶⁹ V praxi to vypadalo tak, že malíři (i sochaři) jezdili ztvárňovat budování důležitých hospodářských staveb, zachycovat proces kolektivizace nebo portrétovat vzorné dělníky a horníky.⁷⁰

Důležitým tématem soutěží a akčních úkolů se také stal ideologický výklad československé historie. Jestliže se jednalo o státní zakázku na dílo ve veřejných prostorech, scházela se v ateliéru umělce komise, která se skládala z funkcionářů svazu či přímo z

⁶⁵ Viz Razzetto (pozn. 3), s. 12.

⁶⁶ Viz Razzetto (pozn. 3), s. 14.

⁶⁷ Pro ilustraci uvádíme odkaz na jeden z obrazů Arkadije Plastova – portrét muže.

<http://www.oldmasters.net/artwork/arkadi-plastov--portrait-of-a-man-called-meshova> vyhledáno 8. 4. 2017.

⁶⁸ Viz Petišková (pozn. 2), s. 13.

⁶⁹ Viz Kudláčková, (pozn. 55).

⁷⁰ Viz Razzetto (pozn. 3), s. 14.

politických představitelů. Z uvedeného je zřejmé, že realistický socialismus byl v podstatě jakýmsi „státním uměním.“ Velkou měrou zajišťovali socialisticko-realistickou tvorbu stalinského charakteru výtvarníci, kteří pracovali v Armádním výtvarném studiu. Jejich úkolem bylo především vytvořit novou obrazovou interpretaci vojenských dějin Československa.⁷¹

V nejtvrdí etapě stalinského útlaku lemované roky 1948 až 1952 neexistovala v Československu žádná výstavní činnost vyjma velkých státních mamutích výstav reálného socialismu. Jedna z těchto výstav s názvem „Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob“ se konala v Domě umění v Olomouci od 19. listopadu 1949 do 8. ledna 1950. Slova v úvodu katalogu zřetelně vystihují tematickou orientaci výtvarného umění socialistického realismu, z tohoto důvodu uvádíme delší citaci : *Slova revoluční písně: je práce matkou pokroku — by mohla být mottem výstavy, ... Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob je oficiální název výstavy, kterou se olomoučtí výtvarníci manifestačně přihlašují k nejpokrokovějšímu světovému názoru — marx-leninismu — a k nositelce nejpokrokovějších ideí nového řádu — dělnické třídy. Avšak olomoučtí výtvarníci pochopili, že je to dělník a pracující Člověk (sic!), kdo se stává hrdinou naší doby. Opravdovým hrdinou pokojného socialistického budování, osobní obětavostí pro celek bez pokřivené ctižádosti a chorobného osobního kultu všech těch finančních magnátů a obchodních supů, kterým byl umělec existenčně nucen sloužiti svým uměním. Výstava a pořadatelé mají ctižádost ukázat tohoto nového hrdinu, hrdinu nové socialistické morálky, morálky míru, práce, blahobytu a kulturního rozkvětu pro všechny lidi bez diskriminace třídní, národnostní nebo rasové. A jestliže se výstavě podaří přesvědčiti diváka o tomto novém hrdinství — hrdinství pravém — hrdinství nového socialistického člověka, který dovedl své kladivo stejně obětavě zaměnit za samopal na obranu vlasti, pak splnila svůj úkol.*⁷² (blíže viz podkapitola 3.2.1)

V uvedeném období 1948 až 1956 byly zrušeny všechny oborové časopisy i noviny.⁷³ Jak bylo nastíněno v předcházející podkapitole, po nástupu Nikity Sergejeviče Chruščova do čela sovětského státu a odhalení kultu osobnosti Josifa Vissarionoviče Stalina došlo k určitému uvolnění ve společnosti, což se projevilo i ve výtvarném umění. Jedním z důsledků byla i skutečnost, že kromě uměleckého svazu byla povolena další umělecká organizace, Fond československých výtvarných umělců, a mohly se znovu zakládat spolky. Opatrná kritika zazněla již ze slov D. Šindeláře v úvodním slovu na Poradě historiků, kritiků a teoretiků

⁷¹ Viz Petišková (pozn. 2), s. 11.

⁷² Stanislav Křupka, *Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob*, Katalog k výstavě, Olomouc 19. listopad 1949–8. leden 1950.

⁷³ Viz Razzetto (pozn. 3), s. 19.

výtvarného umění, která se konala na zámku v Dobříši v únoru 1955. Autor v souvislosti s vymezením předmětu marxistické estetiky a kritiky delegátům sdělil, že někteří soudruzi dosud nepochopili, že pokusy o stanovení zvláštnosti kritiky a estetiky se zdůrazňováním estetická nemusí nutně znamenat nemarxistický postoj. Tito soudruzi se tak dostávají do rozporu s pravdou, „a proto se nesmějí pohoršovat, jestliže jejich práce zůstává bez ohlasu a umělce nezajímá.“⁷⁴ Na rok 1955 odvážná slova.

I přes určitý náznak uvolňování však ve výtvarném umění převažovala orientace na sovětský vzor a socialistický realismus. V roce 1954 se v Jízdárně Pražského hradu uskutečnila výstava sovětského výtvarného umění a o několik dní později se v moskevské Akademii umění otevřely síně s výstavou československého umění. Na obou výstavách dominovala díla socialistického realismu; osnovnou linii sovětského malířství představovali na výstavě figurální kompozice (tematické obrazy), s náměty ze života sovětského lidu, z historie ruského národa, z dějin revolučních zápasů i z Velké vlastenecké války.⁷⁵ Výrazným impulzem k uvolňování „bojové atmosféry“ umění socialistického realismu přispěl úspěch moderního československého umění na světové výstavě v Bruselu na Expu 1958. Přesto však převažovala nastoupená linie „bojové rétoriky“ socialistického realismu, o čemž svědčí i název výstavy grafických děl z roku 1959 „*Umění bojující*.“⁷⁶ I přes název upomínající na temnou dobu 50. let byla v uměleckých kruzích tato výstava vnímána jako „přelomová“. J. Šmíd v roce 1963 v časopise *Výtvarné umění* o výstavě napsal, že tímto počinem se celá československá kulturní fronta poprvé programově přihlásila k „*dědictví meziválečné avantgardy, jejíž význam pro rozvoj umění byl snižován vulgaristickými tezemi o formalismu, o buržoazním rozkladu realistické formy. atd.*“⁷⁷ Avšak i v roce 1963 musel autor kritiku tehdejších poměrů „zabalit“ do ideologického balastu: „*Tato výstava....přesvědčivě dokázala jednotu avantgardních myšlenek společenských i uměleckých a jejich, úzkou souvislost s ideály Říjnové revoluce a se čtyřicetiletým zápasem československých komunistů.*“ *Výstava doslova politicky i umělecky rehabilitovala umělce sdružené v pražském Devětsilu nebo v bratislavském Davu a díky této události jsme pochopili, že nelze odtrhovat zápas o moderní umění od zápasu o moderní, sociálně spravedlivou společnost.*“⁷⁸

Druhou, podstatně delší etapu ideologické kultury v Československu odstartovala v roce 1968 invaze sovětských vojsk. Socialisticko-realistické období ideologické kultury

⁷⁴ Šindelář (viz pozn. 60), s. 10.

⁷⁵ Umění spjaté se životem. Ze zprávy delegace USCSVU v SSSR. *Výtvarné umění*, 1954, roč. IV (2), s. 53.

⁷⁶ K výstavě *Umění bojující*. *Výtvarná práce*, 1958, roč. 6 (2), s. 3.

⁷⁷ Josef Šmíd, Před sjezdem výtvarníků. *Výtvarné umění*, 1963, roč. 14 (4), s. 141.

⁷⁸ *Ibidem*, s. 141.

sedmdesátých a osmdesátých let představovalo problematické a těžko obhajitelné navazování na padesátá léta. Jak ukážeme ve třetí kapitole, i v této době, tedy v 70. a 80. letech nacházel socialistický realismus ve výtvarné tvorbě své uplatnění. Po několika letech uvolnění vrcholících tzv. pražským jarem, kdy se československé umění setkávalo se západními směry, lze opětovný příklon k estetice socialistického realismu považovat za velkou míru pokrytectví; oficiální umění bylo v podstatě udržováno jedině přítomností cizích vojsk na československém území a velkou mírou deziluze a často i resignace. Rétorika příspěvků ve Výtvarných listech se na počátku 70. let vrátila do „temných“ padesátých let, jak o tom svědčí vymezení poslání v návrhu stanov Svazu českých výtvarných umělců: *„Výtvarné umění se stalo v podmínkách budování socialismu nezastupitelnou ideovou, uměleckou a ekonomickou silou. Podílí se aktivně na formování nových myšlenkových, estetických a morálních hodnot člověka socialistického společenství a v součinnosti s architekturou, výrobou, výstavbou a ostatními oblastmi společenského a kulturního života spoluvytváří prostředí práce a života.“*⁷⁹

Velkou „oslavou“ socialistického realismu v normalizačním období byly dvě velké výstavy z roku 1973. Konaly se současně v květnu až únoru v roce 1973; první s názvem *„Vítězství lidu“* v pražském výstavním paláci U Hybernů (autoři: Jaroslav Frič a kolektiv), druhá *„Umění a socialismus“* v Jízdárně Pražského hradu (autoři: Josef Semín a kolektiv). Autoři prvně uvedené výstavy si podle autora doprovodného textu vytyčili náročné cíle, zcela poplatné normalizační době: 1) zobrazit moderními komunikačními prostředky výsledek vědeckého poznání Karla Marxe, že „dějiny lidstva jsou dějinami třídních bojů“; 2) vyložit únor 1948 jako definitivní skoncování s vykořisťovatelskými společenskými vztahy a zařazení naší vlasti do světového společenství socialistických zemí; 3) ukázat dějinný smysl Února 1948 a jeho vliv na život, myšlení a jednání nejširších lidových mas; 4) představit Komunistickou stranu Československa jako vůdčí štáb a inspiraci grandiózního revolučního přetváření života československého lidu; 5) doložit Velkou říjnovou socialistickou revoluci v SSSR a vítězství sovětského lidu nad fašismem jako nutné dějinné předpoklady československého Února 1948. Tomuto cíli podřídili tvůrci a organizátoři výstavy i výrazové prostředky. Zvolili audiovizuální metodu—syntézu různých uměleckých složek a technik, barev, světla, prostoru, kinetiky, zvuku, obrazu, scénografie a reálných exponátů.⁸⁰ Jak dnes víme, minimálně v bodě druhém historické východisko autorů výstavy zcela jistě neplatí. Výstava *„Umění a socialismus“* představila jakousi „retrospektivu“ československého

⁷⁹ Návrh stanov Svazu českých výtvarných umělců. *Výtvarná práce*, 1971, roč. 19 (3), s. 3.

⁸⁰ Jan Petránek, *Vítězství socialismu*. Text k výstavě audiovizuální výstavy *„Vítězství lidu“*, konané v únoru až květnu 1973 v pražském výstavním paláci U Hybernů. Autoři výstavy: Jaroslav Frič a kolektiv.

socialistického realismu. Jako příklady uvádíme vystavené obrazy „*Portrét Klementa Gottwalda mluvícího z balkonu Kinského paláce v Únoru 1948*“ (Vilém Nowak), „*Portrét Julia Fučíka*“ od Maxe Švabinského, „*Vítání Rudé Armády*“ (Lev Šimák), „*Úderník Benda*“ a „*Portrét zasloužilého horníka R. Polocha*“ (Jiří Horník) či „*Portrét V. I. Lenina*“, kterého Martin Sladký zobrazil, jak v zamyšlení přechází Karlův Most s dominantou Hradčan. Tento motiv by měl obyvatele Československa, alespoň podle autorky textu k výstavě M. Kudláčkové, „*nutit k zamyšlení nad dosaženými výsledky v budování socialismu a v socialistické umělecké tvorbě.*“⁸¹

Socialistický realismus se samozřejmě nevyhnul ani Olomouci, tedy městu, jehož výstavní činnost je předmětem analýzy v následující kapitole. Řada cest byla lemována kameny, které připomínaly osvobození Rudou armádou. Vlakovému nádraží vévodilo obrovské sgrafito oslavující budování socialismu.⁸² Orloj na Stalinově náměstí byl proměněn tak, že jeho hlavními motivy se staly práce, folklór a základní životní data komunistických pohlavárů. Veřejnému prostranství dominoval Památník osvobození Olomouce Sovětskou armádou, na náměstí Velké říjnové revoluce stanuly pomníky Lenina a Stalina. Všechna tato díla spojovalo „*hledání nové, společné umělecké formy socialistického realismu.*“⁸³ Zatloukal v souvislosti se socialistickým realismem v Olomouci uvádí, že rozšířená představa o tom, že historismus socialistického realismu byl ve střední Evropě implantován více méně násilím sovětskou mocí, je nepřesná; na olomouckém příkladu (zejména orloj) je patrné, že začal být uplatňován již v období před převzetím přímé moci komunisty, tedy ještě v období relativní politické a ideové nezávislosti na Sovětském svazu v letech 1945 až 1947.⁸⁴

Jak bylo naznačeno výše, výtvarná díla socialistického realismu se dočkala výstav i po pádu socialistického zřízení. V roce 2009 bylo v galerii *Mánes* vystaveno přibližně devadesát většinou neznámých výtvarných děl, obrazů, plastik, grafik a fotografií ze sbírek Nadačního fondu *Eleutheria*. Výstava poskytla možnost srovnání různých výše uvedených tematických celků socialistického realismu, např. dělnické hnutí, tovární prostředí, propaganda, vojenský život, pozitivní (tj. politicky uvědomělý) hrdina ad.⁸⁵ O rok později, v roce 2010 uspořádala výstavu zaměřenou na angažované umění v období socialismu *Galerie Klatovy/Klenová*.

⁸¹ Kudláčková (viz pozn. 55)

⁸² Pavel Zatloukal. Olomoucká výtvarná kultura šedesátých let. In: Kolektiv autorů. Oznámení o Ikarově letu. Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998, s. 46.

⁸³ Pavel Zatloukal (eds.), Muzeum umění Olomouc 1951-2011. 2. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2013, s. 77-78.

⁸⁴ Zatloukal (viz poznámka 81), s. 45.

⁸⁵ Ondřej Bezr, Výstava v Mánesu připomíná neznámá díla socialistického realismu, *iDnes*, http://kultura.zpravy.idnes.cz/vystava-v-manesu-pripomina-neznama-dila-socialistickeho-realismu-1cu-vytvarne-umeni.aspx?c=A091203_170149_vytvarneum_ob, vyhledáno 8. 4. 2017.

Výstava s názvem *Nechci v kleci!* ukázala díla z let 1970 až 1989, které klatovská galerie schraňuje ve svém depozitáři. Josef Chuchma v recenzi výstavy galerii pochválil, avšak podle jeho názoru autoři výstavy záměrně neinstalovali nejvíce typická díla socialistického realismu: „nemohu se zbavit dojmu, že ty největší umělecké příšernosti, tu nejkonformnější konformitu organizátoři na světlo nevytáhli v plné parádě, nýbrž pouze v jednotlivostech a jemně naznačili, co se u nich v análech také skrývá.....avšak dávkování je to milosrdné, dělá to na mě dojem, jako kdyby pořadatelé nechtěli vypustit normalizační šmíru v její celé šedi, snad z obavy, že výstavní sály na zámku Klenová by to „pošpinilo.“⁸⁶

3 Výstavy výtvarného umění v Olomouci v období socialismu

Galerie výtvarného umění, jejímž nástupcem je dnešní Olomoucké muzeum umění, byla založena v roce 1952 jako součást sítě regionálních muzeí a galérií v českých zemích. V letech 1959 až 1990 působila Galerie výtvarného umění v rámci olomouckého Vlastivědného muzea.⁸⁷

V této kapitole se v souladu s vytyčenými cíli práce zaměříme na analýzu výstavní činnosti krátkodobých, časově ohraničených výstav výtvarného umění, které Galerie výtvarného umění (pod názvem Krajská, později Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci) uspořádala v letech 1950 až 1987. V práci se tedy nebudeme věnovat stálé sbírce Galerie výtvarného umění.

3.1 Nástin historie výtvarné kultury v Olomouci v období socialismu

Jak bylo naznačeno v první kapitole, v roce 1948 došlo k založení Ústředního svazu československých výtvarných umělců. Tento krok vedl k postupnému zániku sítě dosavadních uměleckých sdružení, organizací, spolků apod. V Olomouci měla tato skutečnost za následek,

⁸⁶ Josef Chuchma, Výstava, která naznačuje, jaké umění nakupovaly české galerie za normalizace. *iDnes*. http://zpravy.idnes.cz/vystava-ktera-naznacuje-jake-umeni-nakupovaly-ceske-galerie-za-normalizace-1b1-/zpr_archiv.aspx?c=A100422_145034_kavarna_chu vyhledáno 20. 4. 2017.

⁸⁷ Milan Togner a kolektiv, *Olomoucká obrazárna III*, Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008.

že dosavadní Dům umění začal fungovat jako výstavní síň Krajského střediska *Svazu československých výtvarných umělců*,⁸⁸ k jehož založení došlo v roce 1951. V krajských městech, tedy i v Olomouci vzniklo jeho krajské středisko (fungovalo do roku 1960). „*Jednotná organizace se stala postupně výběrovou, a to nejen podle hledisek uměleckých, ale i politických.*“⁸⁹

Usnesením rady Krajského národního výboru Olomouce z 18. ledna 1950 došlo k rozhodnutí o zřízení krajského muzea, přičemž instituce nazvaná Krajské muzeum v Olomouci (KMO) vznikla 1. ledna 1951. KMO vzniklo sloučením Vlasteneckého spolku musejního s městským muzeem. Do čela muzea, sídlícího ve zrušeném klášteře klarisek, se postavil dr. Jaroslav Kanyza.⁹⁰ KMO bylo vytvořeno se záměrem vzniku umělecké instituce nového typu, v níž bude vedle tradičních muzejních funkcí kladen důraz rovněž na průzkum sloužící plánovacím potřebám olomouckého kraje.⁹¹

Z hlediska tématu této práce, reflektující výstavní činnost výtvarných umělců v období socialismu, byl velmi důležitým krokem začlenění Krajské galerie do organizační struktury KMO. Tento krok byl v souladu se záměry tehdejšího ministerstva školství věd a umění pod vedením Z. Nejedlého, které od počátku padesátých let podporovalo vznik celostátní sítě regionálních galérií. Úkolem galérií byla mj. i činnost prezentační. Galerie výtvarného umění byla založena 1. ledna 1951.⁹² Krajská galerie v Olomouci (KGO) byla na základě usnesení rady Krajského národního výboru ze dne 5. dubna 1951 ustanovena jako samostatné oddělení KMO. Během roku 1951 došlo k rekonstrukci Domu umění a v roce 1952 zahájila KGO svou činnost.⁹³

Zahájení činnosti však došlo již nikoli v rámci KMO, ale pod hlavičkou nově zřízené organizace–KMO bylo přeměněno na Studijní a lidovýchovný ústav Olomouckého kraje (SLUKO). KGO byla v rámci SLUKO mj. pověřena k budování okresních výstavních obrazáren, a tedy i řízením výstavní činnosti v celém olomouckém kraji. SLUKO, a tím i KGO byly vytvářeny jako vzorový experimentální ústav s přímým zapojením do budování socialismu. Dalším podstatným krokem z hlediska výtvarné výstavní činnosti v Olomouci bylo zřízení *Krajského výstavního střediska* (1953). Účelům této organizace sloužil Dům

⁸⁸ Zatloukal (viz poznámka 82), s. 74.

⁸⁹ Bohumír Kolář, *Historie výtvarných spolků*. Unie výtvarných umělců Olomoucka. http://www.uvuo.eu/historie_soubory/kolar_uvuo.htm vyhledáno 22. 4. 2017.

⁹⁰ Vlastivědné muzeum v Olomouci, <http://www.vmo.cz/rubriky/o-nas/vlastivedne-muzeum-v-olomouci/> vyhledáno 20. 4. 2017.

⁹¹ Zatloukal (eds.), (viz pozn. 82), s. 74.

⁹² Zatloukal, (viz pozn. 81), s. 46.

⁹³ Ladislav Daněk, Pavel Zatloukal. (eds). *Skleník–kapitoly z dějin olomoucké výtvarné kultury 1969 -1989*, Olomouc: Muzeum umění Olomouc–Muzeum moderního umění, 2009, s. 43.

umění. Následovaly další organizační proměny. K 1. říjnu 1954 došlo k vyčlenění Krajské galerie v Olomouci ze SLUKO. KGO se ve své činnosti zaměřila mj. na krátkodobé výstavy a také na rozsáhlou osvětovou činnost.⁹⁴

Jak vyplývá z informací uvedených v úvodu kapitoly, s platností od 1. ledna 1959 ztratila KGO na základě usnesení Krajského národního výboru v Olomouci samostatnost a byla začleněna pod Krajské vlastivědné středisko. Příмым důsledkem zániku Olomouckého a vzniku Severomoravského kraje v roce 1960 obdrželo výše uvedené středisko nový název *Vlastivědný ústav Olomouc*. Přeměněná KGO se od té doby nazývala *Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci*. Vedoucí olomoucké galerie J. Lakosil směřoval tuto instituci především k českému a lokálnímu výtvarnému neexperimentálnímu umění 20. století. Situace se postupně začala měnit od poloviny 60. let, když byla v červnu v roce 1965 v Domě umění otevřena výstava třiceti amatérských výtvarných umělců a v listopadu téhož roku výstava *Současné tvorby olomouckých výtvarníků*. Z modernějších trendů lze vzpomenout výstavu *Knižní grafiku výtvarníků Devětsilu* (1966). Vedle výstav českých a slovenských výtvarných umělců byly realizovány i výstavy tvůrců pocházejících ze západních zemí, např. krátká výstava plátna Gustava Klimta.⁹⁵

Velké plány na vybudování nového centra výtvarného umění v Olomouci zhatil příchod sovětských vojsk a následná normalizace. Po roce 1968 došlo k opětovné, počátku nepříliš nápadné aktivizaci osob s konzervativním socialistickým smýšlením, k nimž se přidali i mnozí mladší autoři.⁹⁶ Normalizace se dotkla i personálního obsazení Vlastivědného muzea a zasáhla i do členské základny *Svazu českých výtvarných umělců* (SČVU). Stejně jako v padesátých letech se pro výstavní činnost staly charakteristické přehlídky angažovaného umění, viz v závěru předchozí kapitoly prezentovaná velká pražská výstava z počátku sedmdesátých let. Rovněž činnost olomoucké galerie začaly znovu—a ve větší míře než v jiných galeriích, výrazně ovlivňovat nejen poměry v celostátní organizaci výtvarných umělců, ale i lokální poměry. Zatloukal uvádí, že kurs oficiálních výstav výtvarné tvorby předurčila olomoucká výstava k padesátému výročí založení KSČ uspořádaná v Domě umění (zbořen v roce 1980).⁹⁷ Výstavní činnost ovlivňovalo několik institucí. Vedle SČVU to byly *Český fond výtvarného umění* (měl výsostné hodnotící a rozhodující postavení v rámci kulturního „podnikání“, a tudíž měl možnost ovládat a mít pod kontrolou výtvarnou obec) a

⁹⁴ Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 76.

⁹⁵ Ibidem, s. 78.

⁹⁶ Daněk, Zatloukal (eds.), (viz poznámka 92), s. 34.

⁹⁷ Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 82-83.

umělecké komise, jejichž úkolem bylo hodnotit nejen uměleckou, ale i ideovou úroveň výtvarných děl.⁹⁸

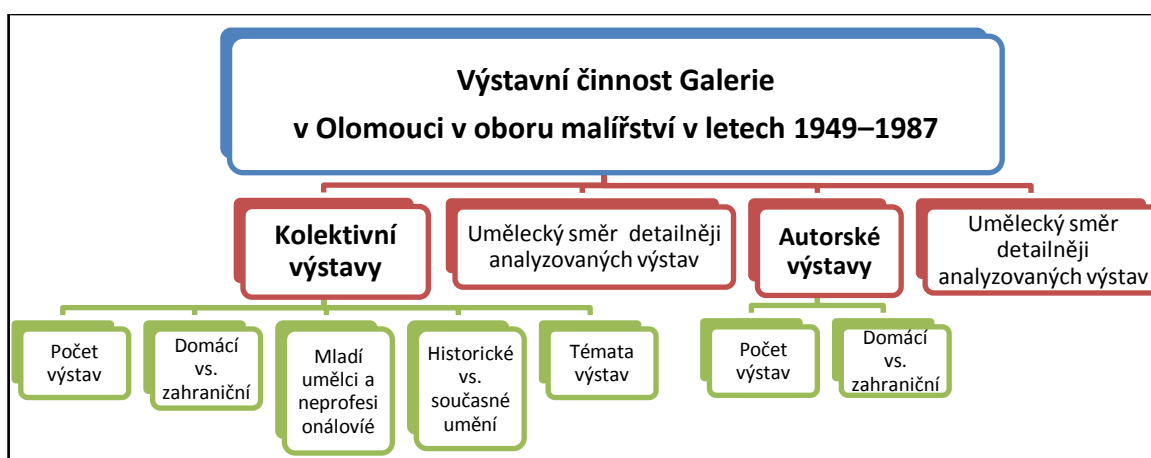
Do jaké míry se vládnoucí komunistická ideologie promítla do výstavní činnosti v Olomouci, tedy jinými slovy, v jaké míře se na této činnosti podílely přehlídky socialistického realismu, se práce pokusím odpovědět v následující části

3.2 Výstavní činnost v Olomouci v letech 1948 až 1989

Z metodického hlediska je analýza výstavní činnosti Krajské (později Oblastní galerie) v oblasti výtvarného umění rozdělena na dva oddíly. První uvádí kolektivní výstavy výtvarného umění (nikoli stálých expozic), druhý představuje výstavy autorské. Každý ze dvou oddílů je dále dělen dle jednotlivých dekád a podle zvolených dimenzí (viz obrázek 2). S ohledem na rozsáhlost zkoumané problematiky byly pro analýzu stanoveny vylučovací kritéria—začleněny pouze výstavy: 1) uspořádané přímo v Olomouci; 2) zaměřené převážně na obor malířství a grafiky u kolektivních výstav; 3) zaměřené převážně na obor malířství u autorských výstav.

V úvodu každé dekády práce prezentuje detailnější analýzu výstav výtvarného umění, a to těch, jejichž katalogy jsou dostupné ve Vědecké knihovně v Olomouci. Jedná se celkem o 18 výstav, které v Olomouci proběhly v období let 1948 až 1987. U těchto výstav je analyzován i umělecký směr.

Obrázek 1 Schéma analýzy

[2] Tabulka

⁹⁸ Daněk, Zatloukal. (eds). (viz poznámka 92), s. 35.

3.2.1 Kolektivní výstavy

Pro lepší orientaci v textu jsou detailněji prezentované výstavy uvedeny velkým písmem.

3.2.1.1 Padesátá léta

Z období padesátých let jsem našla pouze jeden výstavní katalog. Z kolektivních výstav uspořádaných v padesátých letech v Olomouci je tedy k dispozici pouze digitalizovaný katalog první velké výstavy olomouckých umělců po únoru 1948 (srov. podkapitola 2.3.2). Digitalizovaná verze katalogu k výstavě nepřináší bohužel informace o jednotlivých umělcích ani o vystavovaných dílech.

VÝSTAVA: PRACUJÍCÍ ČLOVĚK VE VÝTVARNÉM UMĚNÍ VŠECH DOB

Výstava se konala pod záštitou Ministerstva školství, věd a umění v Domě umění v Olomouci od v období od 19. listopadu 1949 do 8. ledna 1950. Předsedou pracovního výboru byl profesor František Lón, přednosta školského, osvětového a tělovýchovného referátu Krajského národního výboru v Olomouci, mezi členy výboru patřil mj. ředitel městského muzea v Olomouci František Drkal.

Výstava se nesla zcela v duchu socialistického realismu. V katalogu k výstavě se uvádí, že pouze témata prezentovaných děl mohou být tématem současného výtvarníka. Olomoučtí výtvarníci pochopili, že oním tématem je dělník a pracující člověk jakožto opravdový hrdina pokojného socialistického budování a osobní odpovědnosti pro celek.

Vyústění celé výstavy se opíralo o požadavky na tehdejšího výtvarného umělce. Měl-li tento dostát čestným závazkům založených na marxistickém světovém názoru, měl-li být spolu-tvořitelem nového socialistického řádu, nemohl se vyhnout ve své tvůrčí práci problémům současnosti a uniknout do vzduchoprázdna „čistého“ umění. *„Současnost naopak musí proniknout svým horkým dechem budovatelského úsilí i jeho dílo, má-li být vůbec schopno něco říci a svým zpětným ideologickým působením vytvářet nové hodnoty. Této ctižádosti se přeci nevzdá žádný umělec. Současná expozice se tak stává zkušebním kamenem současného výtvarnictví.“*⁹⁹

Z výše uvedeného tedy zřetelně vyplývá orientace výstavy na prezentaci děl socialistického realismu.

⁹⁹ Stanislav Křupka, *Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob*, Katalog k výstavě, Olomouc 19. listopad 1949–8. leden 1950, s. 6.

▪ Počet výstav

Jak je patrné z údajů uvedených v tabulce 1, v průběhu 50. let uspořádala Krajská galerie přímo ve městě Olomouc celkem 25 výstav z oboru malířství a grafiky. Více než polovina z nich, konkrétně 15, proběhla v Domě umění. Z hlediska časového lze vysledovat malou aktivitu v pořádání kolektivních výstav v polovině dekády, v roce uspořádala Krajská galerie v Olomouci pouze jednu kolektivní výstavu, v roce 1956 dvě.

▪ Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci

Z informací uvedených v tabulce 1 je patrné, že výstavní činnost Krajské galerie v Olomouci se převážně orientovala české, specificky na regionální (lokální) výtvarné umění.

Tabulka 1 Kolektivní výstavy KGO v oboru malířství a grafiky v 50. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo
1950	1) Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob	DU
1952	2) Čína dnes a včera	VMO
	3) Umělci v boji za mír ¹⁰⁰	VMO
	4) Letní motivy v dílech členů SČVU	DU
	5) Lidová umělecká tvořivost	DU
	6) Členská výstava Krajského střediska SČVU	DU
1953	7) Výtvarní umělci moravských krajů	DU
	8) Členská výstava Krajského střediska SČVU	DU
1954	9) Předvolební výstava rozvoje kraje Olomouc	VMO
	10) Mladí výtvarníci	DU
1955	11) V. členská výstava obrazů, soch a grafiky	DU
1956	12) Výstava přírůstků z roku 1952-1955	DU
	13) Výstava děl absolventů speciální grafické školy prof. A.Pukla	DU
1957	14) Výstava střediska SČVU	VMU
	15) Soudobá česká ilustrace	OL
	16) Francouzské umění IX. A XX. století – reprodukce	OL
	17) Kresby anglických dětí	DU
1958	18) Motiv ženy v současném českém umění	OL
	19) Členská výstava obrazů, grafiky a soch	DU
	20) Ruské umění 18. a 19. století – reprodukce	OL
	21) Umění XX. století	OL
	22) Přírůstky Krajské galerie	DU

¹⁰⁰ Zatloukal u výstav uvádí zkratku VMO, tedy Vlastivědné muzeum Olomouce nebo DU (Dům umění). Jak vyplývá z předchozího textu, na počátku 50. let se však hlavní instituce jmenovala Krajské muzeum, které zřizovalo Krajskou galerii

	23) Ruské umění II (reprodukce)	OL
1959	24) I. výstava prací učitelů výtvarné výchovy	DU
	25) České malířství XX. století ze sbírek Národní galerie v Praze	DU

Zdroj: P. Zatloukal¹⁰¹ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; žlutě vyznačené = analyzovaná výstava

Výjimkou byly prezentace kreseb anglických dětí a výstavy reprodukcí francouzského a ruského umění. Celkem tedy bylo v Olomouci v průběhu 50. let uspořádáno 21 výstav československých výtvarných umělců a 5 výstav umělců zahraničních, přičemž dvě výstavy se týkaly zemí „kapitalistické ciziny“ (Francie, Anglie), tři výstavy pak „spřátelených“ socialistických zemí.

▪ **Výstavy mladých a neprofesionálních výtvarných umělců**

Jako pozitivní se může jevit, že Krajská galerie dala příležitost i mladým výtvarníkům (dvě výstavy) a amatérským výtvarníkům (učitelům). Za výstavu amatérů lze považovat i expozici kreseb anglických dětí.

▪ **Historické vs. současné umění**

Pouze u šesti z celkového počtu dvaceti pěti výstav lze konstatovat, že se na nich objevila předúnorová díla. Konkrétně se jednalo o výstavy Čína dnes a včera, Francouzské umění IX. a XX. století, Umění II. století, Ruské umění 18. a 19. století, Ruské umění II a České malířství XX. století. Zbylé výstavy se soustředily na prezentaci děl nové socialistické éry.

▪ **Témata výstav**

Při absenci katalogů lze míru angažovaného umění stanovit pouze podle názvů výstav. Na základě tohoto kritéria lze zcela jednoznačně za výstavy angažovaného socialistického umění označit výše prezentovanou *Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob*, a dále výstavy *Umělci v boji za mír* a *Předvolební výstavu rozvoje Olomouckého kraje*. Překvapivě zde chybí výstava zaměřená specificky na sovětské umění socialistického realismu. Název tohoto směru se neobjevuje ani v názvech výstav.

Za tematicky orientované lze označit výstavy zaměřené na letní motivy (výstava č. 4) a motiv ženy (č. 18)

¹⁰¹ Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 284-285.

3.2.1.2 Šedesátá léta

Z období šedesátých, které je označováno jako doba postupného uvolňování komunistické totality, se mi podařilo z Vědecké knihovny získat dva katalogy kolektivních výstav, které tehdy již *Oblastní galerie výtvarného umění* (začleněná pod Vlastivědné muzeum) uspořádala přímo v Olomouci.

VÝSTAVA: 15 LET VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI (1960)

Výstava se konala od 8. května do 30. června 1960 v Domě umění. Pořadatelem byl *Svaz československých výtvarných umělců* a *Svaz architektů ČSR*, pobočka Olomouc.

Prezentovaná díla se nesla částečně v duchu socialistického realismu. Vystaveny byly mj. obrazy akademických malířů Miroslava Jemelky (*Stavba přehrady Lipno*, 1954) Miroslava Ketmana (*Očekávání štafety míru*, 1956; olej), Fráni Šéna (*Povrchové dolování*, 1951), Luboše Schneidera (*Matka s dítětem*, 1958), Stanislava Krátkého (*Na řepě*, neuveveno), Jiřího Lenharta (*Železárny*, 1949), Aljo Berana (*Kosmická raketa*, 1959) atd.

Většinu prezentovaných děl lze označit za krajinné malířství, např. Vilém Zlámal (*Na okraji chmelnice*, 1957), František Šnajdr (*Podzimní pole*, 1959), František Kraus (*Vrby*, 1960), Marcel Krasický (*U přehrady*, 1956), Vlastimil Kozák (*Jarní krajina*, 1960), Slavoj Kovařík (*Pole*, 1959).

Portrétní malba či malba zobrazující skupinu lidí byla zastoupena pouze několika díly, např. Stanislav Krátký (*Děvče v bílém šátku*, 1952) či Miroslav Ketman (*Neděle v parku*, 1959).¹⁰²

Souhrnně lze říci, že ačkoli některá vystavená díla vykazující znaky socialistického realismu, v malířské tvorbě na této výstavě socialistický realismus nepřevládá.

VÝSTAVA: Z DRÁŽĎANSKÉ GALERIE–MALÍŘSTVÍ 16–18. STOLETÍ (1964)

V polovině 60. let připravila Galerie výtvarného umění v Olomouci pod záštitou Severomoravského krajského výboru výstavu „starých mistrů“–výtvarných děl z majetku drážďanské galerie. Výstava probíhala od prosince 1964 do ledna 1965. Max Seydewitz, tehdejší generální ředitel *Státních uměleckých sbírek* v Drážďanech neopomněl v předmluvě výstavy na ideologickou rovinu tvrzením, že mezi Československá socialistická republika a Německá demokratická republika jako spřátelené státy pracují s úspěchem na vítězství

¹⁰² Kolektiv autorů, *15 let výtvarného umění v Olomouckém kraji*, Katalog výstavy, Olomouc, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1960.

socialismu, přičemž obě země „bojují společně se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi za obecné a úplné odzbrojení a zajištění trvalého míru. Socialistické zřízení má zájem na vysoké kulturní i všeobecné úrovni vzdělání všeho obyvatelstva, a jeho cílem je vychovávat z lidí kulturní, vzdělané a uvědomělé občany socialistického státu.“¹⁰³

Mezi vystavenými díly se objevily Veronese (Kristus v Emauzích), a zejména holandsí mistři (např. Jan Asselyn, Hendrik von Balen, Nicolas Berchem, Jan Brueghele starší i mladší, Antonis van Dyck, Frans Hals, Rembrandt van Rijn, Petr Paulus Rubens).

Tabulka 2 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 60. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo
1960	1) Mír světu	OL
	2) 15 let výtvarného umění v Olomouckém kraji	DU
	3) Soudobé české malířství 1945-1960	DU
	4) Praha v české grafice	DU
	5) Sovětské výtvarné umění	OL
	6) Současné slovenské umění 1945-1960	DU
1961	7) Členská výstava k 40. založení KSČ	DU
	8) Rakouské umění XX. století	DU
	9) Mír světu	OL
	10) Motiv ženy v soudobém českém umění	OL
	11) Výstava výtvarných prací učitelů a výchovných pracovníků	DU
	12) Soudobá slovenská grafika	OL
	13) Současné české malířství	DU
	14) Květina ve výtvarném umění	OL
1962	15) Umění a domov	VMO
	16) Tvůrčí skupina SMĚR	VMO
	17) České výtvarné umění XX. století	DU
	18) Tradiční vietnamská lidová grafika	VMO
1963	19) Obrazy, sochy, grafika. Z přírůstků sbírek Oblastní galerie v 1961-1962	DU
	20) Výstava slezských grafiků	VMO
	21) Z pokrokového malířství na Moravě ve 30. letech	DU
	22) Výstava severomoravských výtvarníků	VMO
	23) Výtvarný obor LŠU v Olomouci	DU
	24) Tvůrčí skupina Parabola	DU
1964	25) Výstava školy výtvarného umění v Katovicích	DU
	26) Z moravské grafiky ve 30. letech	DU
	27) Z drážďanské galerie – malířství 16-18. století	VMO
1965	28) Tvůrčí skupina Horizont	DU
	29) Španělští malíři pařížské školy	DU
	30) Holandské malířství 17. století	VMO
	31) Výstava „nových autorů“	DU

¹⁰³ Max Seydewitz, K výstavě obrazů drážďanské galerie v Olomouci, in: Z drážďanské galerie. Malířství 16.–18. století. Olomouc: Galerie výtvarného umění Olomouc, 1965, s. 3.

	32) Skupina 7 (Obrazy, sochy, grafika)	VMO
	33) Současná tvorba olomouckých výtvarníků	DU
1966	34) Knižní grafika Devětsilu ve 20. letech	DU
	35) Výstava 20. let katedry výtvarné teorie	DU
1967	36) Z přírůstku grafické sbírky 1962-1967	KG
	37) Současný československý plakát	VMO
	38) Mistrovská díla starého umění v Olomouci	DU
1968	39) Z přírůstku 1962-1967	DU
	40) Vídeňská mladá generace	KG
	41) Mistrovská díla starého umění	VMO
1969	42) Jugoslávská grafika	KG
	43) Severočestí výtvarníci pobočky SVČU Liberce	DU
	44) Nová expozice 20. století	DU

Zdroj: P. Zatloukal¹⁰⁴ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; žlutě vyznačené = analyzovaná výstava

Z analýzy kolektivních výstav pořádaných Galerií výtvarného umění přímo v Olomouci v průběhu 60. let vyplynuly následující zjištění.

▪ Počet výstav

Celkový počet malířských či grafických kolektivních výstav se ve srovnání předchozí dekadou téměř zdvojnásobil. Z celkového počtu 44 výstav se jich opět více než polovina (25) uskutečnila v Domě umění. Nejvyšší aktivitou hýřila Galerie výtvarného umění v oblasti kolektivních malířských (grafických) výstav na počátku 60. let, od roku 1966 je zaznamenán pokles počtu tohoto druhu expozic, přičemž v letech 1968 a 1969 byly v Olomouci uspořádány pouze dvě malířské či grafické kolektivní výstavy.

▪ Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci

Podobně jako v předchozí dekádě i v šedesátých letech dominovaly expozice domácí proveniencí. Zahraniční umělci se prezentovali na devíti výstavách (slovenské výtvarníky nutno v té době považovat za domácí), přičemž dvě z nich měly historický ráz (výše prezentovaná díla z drážďanské galerie a holandské malířství 17. století). Dvě výstavy představily rakouské umělce, po jedné výstavě bylo věnováno výtvarníkům polským, vietnamským, jugoslávským, španělským a překvapivě pouze jedna výstava byla vyhrazena umělcům sovětským.

Ze 44 výstav tedy bylo plných 35 věnováno československým umělcům. Čtyři z těchto výstav lze označit jako výstavy uměleckých skupin (*Směr, Parabola, Horizont a Skupina 7*), další tři prezentovali díla výtvarných umělců v rámci regionů (Liberec, Slezsko, Severomoravský kraj). Za výstavy věnované olomouckým výtvarníkům lze považovat

¹⁰⁴ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 284-285.

Členskou (myšleno olomoucké pobočky členů Svazu československých výtvarných umělců) výstavu k založení KSČ a výstavu Současná tvorba olomouckých výtvarníků.

- **Výstavy mladých a neprofesionálních výtvarných umělců**

I v 60. letech dala Galerie výtvarného umění prostor k prezentaci výtvarných děl neprofesionálních umělců. Konkrétně se jednalo o výstavy: výtvarných prací učitelů a výchovných pracovníků, výtvarného oboru Lidové školy umění v Olomouci, školy výtvarného umění v Katovicích, katedry výtvarné teorie.

Mezi expozice prezentující mladé výtvarníky lze zařadit výstavu nových autorů či prezentaci Vídeňská mladá generace.

- **Historické vs. současné umění**

Podobně jako v 50. letech i v letech 60. se naprostá většina olomouckých expozic malířství či grafiky zaměřovala na soudobé umění. Mezi výstavy prezentující díla vznikuvší v 19. století a starší lze řadit výše prezentovanou výstavu děl drážďanské galerie, dále Holandské malířství 17. století a výstavu Mistrovská díla starého umění v Olomouci.

- **Témata výstav**

Mezi angažované umění lze zařadit výstavu *Mír světu, Členská výstava k 40. založení KSČ* a výstavu *Z pokrokového malířství na Moravě* ve 30. letech. Jak jsem uvedla výše, díla socialistického realismu se objevila na výstavě 15 let výtvarného umění v Olomouckém kraji. Lze předpokládat, že tento směr objevil i na dalších prezentacích (např. Soudobé české malířství 1945–1960, Sovětské výtvarné umění, Současná tvorba olomouckých výtvarníků ad.).

Jak je patrné z údajů uvedených v tabulce č. 2, monotematické kolektivní výstavy v oboru malířství (grafika) nebyly v 60. letech příliš v módě. Vedle téma „míru“ byly uspořádány výstavy zaměřené na motiv ženy v soudobém českém umění či na motivy květiny a domova.

3.2.1.3 Sedmdesátá léta

Ze 70. let se mně nepodařilo získat žádný katalog k proběhlé kolektivní výstavě.

- **Počet výstav**

V průběhu 70. let *Oblastní galerie výtvarného umění* uspořádala v Olomouci 41 výstav z oboru malířství a grafiky, což je o 3 méně ve srovnání s předchozí dekadou. Klesal podíl výstav pořádaných v Domě umění, přičemž od poloviny 70. let zde došlo k úplnému zastavení výstavní činnosti (jak bylo uvedeno v předchozí části, v roce 1980 došlo k jejímu zbourání). Nově začaly být od roku 1971 pořádané výstavy v Kabinetu grafiky.

▪ Domáci vs. zahraniční výtvarní umělci

Podíl výstav zahraničních tvůrců ve srovnání s předchozí dekadou se zvýšil. Zatímco v šedesátých letech činil tento podíl 20,5%, v sedmdesátých letech stoupl tento podíl na 32%. Z třinácti výstav zahraničních umělců jich bylo 10 ze socialistických zemí (Bulharsko, Rumunsko, Sovětský svaz, Vietnam) pouze 3 ze zemí západních (Japonsko, Kanada, Holandsko).

Ve struktuře domácích výstav se objevily dvě skupinové výstavy (skupina Q a Holan) či výstava členů *Armádního výtvarného studia*.

Tabulka 3 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 70. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo
1970	1) Obrazy, grafika a sochy z přírůstků Oblastní galerie z let 1968-1969	DU
	2) Skupina Q, tvůrčí skupina SČVU Brno	DU
	3) Holandská figurální malba 17. století	DU
	4) Členská výstava olomouckých výtvarníků k 25. výročí osvobození ČSSR	DU
	5) Výtvarný obor LŠU v Olomouci	DU
1971	6) Výtvarné umění Olomoucka 1921-1971	DU
	7) Současná kanadská grafika	KG
1972	8) Polský plakát	KG
	9) Současné estonské umění, Obrazy a grafika	DU
1973	10) Politický plakát k 25. výročí Vítězného února	KG
	11) Mezinárodní hudební plakát	KG
	12) Žáci Lidové školy umění	KG
	13) Obrazy, sochy, grafika členů Armádního výtvarného studia	DU
	14) Květiny v díle současných českých malířů	KG
	15) Výstava uměleckých prací pedagogů z kateder výtvarné výchovy Filosofické a pedagogické fakulty University Palackého v Olomouci	DU
	16) Současná rumunská grafika	KG
1974	17) Ruské a sovětské umění	DU
	18) Vietnamská tradiční lidová grafika	KG
	19) Ruské a sovětské umění ze sbírek Národní galerie	DU
	20) Umělci sociální skupiny Holan	DU
	21) Bulharská grafika	DU
	22) Slovenské malířství a sochařství	DU
1975	23) Sovětská grafika	KG
	24) Přírůstky obrazů českého malířství XX. století 1972-1974	DU
	25) Květiny v díle českých malířů	MF
	26) Česká krajina v díle českých malířů	MF
	27) Žena a květina	DU
	28) Díla současných českých malířů	MF

	29) Severomoravští umělci k 30. výročí osvobození Československa sovětskou armádou	DU
1976	30) Olomouc v XIX. století	KG
	31) Naši angažovaní umělci	MF
	32) Jubilující olomoučtí výtvarní umělci na počest voleb do zastupitelských orgánů	MF
1977	33) Japonský plakát	KG
	34) Výběr z díla českých malířů,	MF
	35) Současná sovětská grafika	KG
	36) Výtvarná tvorba volgogradských umělců	VMO
	37) Přírůstky. Výběr 1975-1977	KG
1978	38) Severomoravští výtvarní umělci k 60. výročí VŘSR a k 30. výročí Vítězného února	VMO
	39) Výstava mladých výtvarných umělců Severomoravského kraje k 30. výročí Vítězného února	VMO
1979	40) Slovenská grafická tvorba 1970-1978	VMO
	41) Přírůstky 1978-1979	KG

Zdroj: P. Zatloukal¹⁰⁵ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; MF = Moravská filharmonie

▪ Výstavy mladých a neprofesionálních výtvarných umělců

Výstavy neprofesionálů, resp. výběr vystavujících organizací se příliš nelišil. Podobně jako v předchozích dekádách proběhly výstavy výtvarného oboru Lidové školy umění a pedagogů z kateder výtvarné výchovy University Palackého.

Mladí umělci dostali prostor na výstavě angažovaného umění (viz níže).

▪ Historické vs. současné umění

Dominance soudobého umění nad uměním historickým byla ještě vyšší než v předchozích dekádách. Za čistě historickou lze označit pouze výstavy Holandské figurální malby 17. století a Olomouc v XIX. století.

▪ Témata výstav

S nástupem normalizace stoupal počet výstav specificky zaměřených na angažované umění. Krajská galerie výtvarného umění uspořádala v průběhu 70. let celkem sedm výstav s díly socialistického realismu: 1) *Členská výstava olomouckých výtvarníků k 25. výročí osvobození ČSSR*; 2) *Politický plakát k 25. výročí Vítězného února*; 3) *Severomoravští umělci k 30. výročí osvobození Československa sovětskou armádou*; 4) *Naši angažovaní umělci*; 5) *Jubilující olomoučtí výtvarní umělci na počest voleb do zastupitelských orgánů*; 6) *Severomoravští výtvarní umělci k 60. výročí VŘSR a k 30. výročí Vítězného února*; 7) *Výstava mladých výtvarných umělců Severomoravského kraje k 30. výročí Vítězného února*. Jen pro doplnění dobové atmosféry uvádím výstavy uspořádané Oblastní galerií výtvarného umění Olomouc *Budování socialismu v díle českých výtvarných umělců* (Litovel, 1976) či

¹⁰⁵ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 287-288.

Revoluční a budovatelská grafika (Praha, 1976). Z výše uvedeného je patrné, že výstavní činnost Oblastní galerie v oblasti kolektivních výstav byla zcela podobná normalizační době.

Tematické kolektivní výstavy zůstávaly nezměněny, stejně jako v předchozích obdobích byly uspořádány výstavy s tématem květiny (v díle současných malířů) a ženy.

3.2.1.4 Osmdesátá léta

Největší zastoupení dostupných katalogů kolektivních výstav vykazují 80. léta. Z tohoto období se mi podařilo získat originály katalogů k pěti výstavám.

VÝSTAVA: VÝTVARNÍ UMĚLCI SEVEROMORAVSKÉHO KRAJE K 35. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ ČESKOSLOVENSKA SOVĚTSKOU ARMÁDOU (1980)

Jak z názvu výstavy vyplývá, jednalo se o výstavu angažovaného socialistického umění. 268 děl 122 autorů hodnotila porota pod vedením akademického sochaře Vladislava Gajdy. V porotě zasedalo dále pět malířů (mj. i akademičtí malíři Lubomír Bartoš, Josef Treichel a Milan Zezula), tři grafici, tři grafici a ředitel Galerie výtvarného umění v Ostravě Stanislav Šich. Instalaci výstavy provedli František Bělohlávek (grafik), Karel Říkovský (malíř-grafik) a Tadiš Ulmann (průmyslový výtvarník). Za organizaci výstavy byl zodpovědný Jiří Kafka (tajemník Krajské organizace Svazu československých výtvarných umělců v Ostravě).

Z předmluvy Stanislava Šicha vyplývá ideologické zaměření výstavy: „*Stalo se již tradicí, že na počest osvobození Československa Sovětskou armádou pořádají čeští slovenští výtvarní umělci výstavy, na kterých předkládají svá nejlepší díla veřejnosti, aby tak projevíli svou aktivní tvůrčí spoluúčast na realizaci projektu výstavby socialistické společnosti.*“¹⁰⁶

Některá vystavená malířská i sochařská díla byla vytvořena v souladu s charakteristikami socialistického realismu. Jako příklady z oboru malířství lze uvést díla Eduarda Halberštáta (*Montáž koksovací baterie*) Josefa Drhy (*Odpich vysoké pece*), Ilji Hartingera (*Hornická krajina*), Jaroslava Kapce (*Člověk a jeho země*), Bohumíra Kristýna (*Ocelárna*), Radko Mašatky (*Koksovna Karolína*), Vladimíra Neuwirtha (*Odlévárna ingotů*),

¹⁰⁶ Stanislav Šich, *Květnové dny roku 1945, Znovu si ji připomínáme*, in: Kolektiv autorů, *Výtvarní umělci severomoravského kraje k 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou*. Katalog výstavy. Ostrava 1980.

Františka Šnajdra (*Odpočívající pole*), Petra Zlámala (*Montáž*), Ilji Hartingera (*Třinecká železárny*) atd. Z obrazů nevykazující znaky socialistického realismu se v katalogu k výstavě mj. objevila díla Karla Hofmana (*Zima pod Solánem*), V. Martínka (*Čarovné kvítí*) či Věry Kotasové (*Černé hvězdy*).¹⁰⁷

VÝSTAVA: VÝTVARNÉ UMĚNÍ ZA MÍR–UMĚLCI OLOMOUCKÉHO REGIONU A VÝCHOVA K MÍROVÉ INICIATIVĚ (1984)

Tuto zřetelně ideologickou výstavu uspořádala Oblastní galerie výtvarného umění ze svých sbírek. Účelem výstavy bylo poukázat na nebezpečí válečného konfliktu. Jak však uvedl v předmluvě k výstavě P. Váňa, světový imperialismus, který nerespektuje ujednání v OSN, se často staví zády k mírovým iniciativám občanů vlastních zemí. Země socialistického tábora zastávají pozici, že „o mír se neprosí, o mír se musí bojovat.“ Tento boj se stává též záležitostí všeho pokrokového lidstva, všech pokrokových výtvarných umělců.....*“Umění, jako každá jiná tvořivá práce, se nemůže obejít ve svém plnohodnotném rozvoji, bez respektování současných společenských problémů, bez možnosti soustředění a klidu....Jsou-li výtvarnému umělci takové podmínky dány, může.....výchovně působit i v oblastech menšího omezeného společenského zájmu. Jsou však i momenty, kdy je tento poklidný tvůrčí dialog vážně narušen novou realitou.....do popředí naší pozornosti vstupují jiné, akcentované naléhavosti dané historické situace. Jsou to chvíle nové velké celospolečenské angažovanosti, chvíle společenských střetnutí, které mohou být pozitivním vyřešením nahromaděných rozporů doby a naplňovat pokrokové síly společnosti radostným očekáváním (např. VŘSR), může však jít i o tvrdý zásah sil společensky regresivních, které hluboce mobilizují pozitivní společenskou i individuální angažovanost....A to je situace, ve které se zásluhou Reaganovy administrativy ocitá i dnešní výtvarník, situace, která přímo vybízí k tomu, aby se každý umělec zamyslel nad svými postoji k současným světovým politickým událostem....Výtvarné umění angažující se za společenský pokrok tímto způsobem současně akcentuje jednu ze svých prvořadých funkcí a sice funkci ideově výchovnou, upevňující morální přesvědčení a principy mírového soužití.“¹⁰⁸*

Nechce se ani věřit, že tato slova, připomínající slovník nejtvrděších komunistických ideologů 50. let, se objevují v katalogu výstavy uspořádané 5 let před pádem komunistického

¹⁰⁷ Kolektiv autorů, Výtvarní umělci severomoravského kraje 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou, Katalog výstavy. Ostrava: Krajská organizace svazu českých výtvarných umělců v Ostravě, 1980.

¹⁰⁸ Jaroslav Váňa, Předmluva, in: Kolektiv autorů, Výtvarné umění za mír, Umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1984.

režimu. Na výstavě se se objevily mj. obrazy Aljo Berana (*Lidice*, 1942; *Výzva*, 70. léta), Jaroslava Kapce (*Lidická tragédie*, 1973), Pavla Kotase (*Očekávání*, 1975), Slavoje Kovaříka (*Spálená země*, 1965), Aloise Kučery (*Javoříčko*, 1946), Jindřicha Lenharta (*Válečný motiv I. a II.*, neuvedeno), Stanislava Menšíka (*Slavnost v lese*, 1946), Vladimíra Pukla (*Ukřižovaná*, 1940), Karla Svobinského (*Protiválečný motiv*, 1939) atd.

Z výše uvedeného vyplývá, že vystavené obrazy byly jen z malé části vytvořeny v 70. letech (ani jeden nepocházel z let 80.), větší část byla namalována v období druhé světové války či těsně před ní nebo po jejím skončení. Uvedené platí i pro vystavené plastiky, např. Josefa Bajáka (*Rudoarmějce*, 50. léta), i když i zde se objevila díla ze 70. let, např. Rudolfa Doležala (*Poděkování Rudé Armádě*, neuvedeno).¹⁰⁹

VÝSTAVA: UMĚLCI SVĚMU MĚSTU (1985)

Dalším počinem Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci (jakožto součásti Krajského vlastivědného muzea) byla výstava *Umělci svému městu*. Výstava se uskutečnila v období březen–duben 1985 v Kabinetu grafiky.

Rudolf Hradečný v katalogu k výstavě uvádí, že smyslem takto koncipovaných výstav je nejen prezentovat společensko–výtvarnou potenci výtvarníků, ale též upozornit na základní potřebu estetizace různých funkcí městské struktury. „*Výstavy by měly ukázat též co je možné od našich výtvarníků žádat.*“¹¹⁰ Jiří Hastík spatřoval zásadní smysl akce v možnosti seznámit širokou veřejnost s rozmanitostí úkolů výtvarné povahy v podmínkách jedinečného městského organismu Olomouce poukázat na možnosti uplatnění výtvarných děl v rámci veřejných úkolů. V souladu vládnoucí ideologií přisuzoval Hastík umění ve druhé předmluvě katalogu společenskou funkci: „*Jen v rámci živého společenského organismu nabývá umění na významu, stává se nositelem poznání a vyjádření reality i nástrojem k jejímu přetváření.*“¹¹¹

Z malířské tvorby jsou v katalogu uvedeny díla Františka Bělohávků (*Svátky písní Olomouc*, soubor pěti plakátů), Zory Pořícké–Chadrabové (*Symbol peněžnictví*, 1981), Ivo Příleského (*Olomouc*, 1976), Jana Sedláčka (*Spektrum vody*, 1984), Lubomíra Schneidera (*Mírový motiv*, stěna v základní škole v Heyrovského ulici, 1980), Miroslava Střelce (*Mír*, plastická stěna ve foyeru S-klubu, 1983).

Z výše uvedeného vyplývá, že pouze dvě díla malířství či děl malířství využívající lze označit za angažované umění (*Schneiderův Mírový motiv* a *Střelcův mír*). Počínem „ryzího“

¹⁰⁹ Ibidem

¹¹⁰ Rudolf Hradečný. Předmluva k výstavě, in: Kolektiv autorů, *Umělci svému městu*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1985.

¹¹¹ Jiří Hastík. Předmluva k výstavě, in: ibidem

socialistického realismu byl vystavený *Pomník Klementa Gottwalda* od zasloužilého umělce Rudolfa Doležala.¹¹²

VÝSTAVA: MLADÍ VÝTVARNÍ UMĚLCI OLOMOUCKA NA POČEST XVII SJEZDU KSČ (1986)

Výstava uspořádaná v Kabinetu grafiky (říjen až listopad 1986) byla pojata jako jedna z forem aktivity svazáckých výtvarníků olomoucké oblasti. Jejím účelem bylo doložit, že tvorba svazáckých výtvarníků „*má usilovat o kontinuitu s pokrokovými tradicemi regionálního, národního i celosvětového výtvarného umění. Proto předkládají veřejnosti výběr ze své tvorby za posledních pět let, která vyjadřuje jejich tvořivé postoje k naší socialistické současnosti. Výstava by měla přispět k tomu, aby nejen ukázala, jakou tvůrčí cestou dnešní mladí jdou, ale i k tomu, aby otevřela co nejširší prostor k rozvoji tvůrčích sil vnímatelů výtvarného umění, a tak obohatila jejich duchovní život.*“¹¹³

Z malířů se na výstavě svými díly prezentovali malíři Petr Exler, Jiří Hašík, Pavel Hoegl, Petr Markulček, Jiljí Sedláček (akademický malíř), Jiří Stejskal, Jan Stratil (akademický malíř, člen SČVU), Marek Trizuljak (akademický malíř), Miroslava Trizuljaková (akademická malířka a restaurátorka), Petr Zlámal (akademický malíř, člen SČVU).¹¹⁴

Ačkoli proklamované zaměření výstavy bylo úzce navázáno na socialistickou ideologii, reprodukce děl uvedených v katalogu (vždy u každého výtvarníka jedno dílo) nevykazují typické charakteristiky socialistického realismu. Přesněji řečeno, výstava naplňovala znaky socialistického realismu v tom, že jejím záměrem bylo formovat u člověka jeho dělnické revoluční uvědomění. Znaky socialistického realismu nenaplňovala v tom, že v reprodukováných dílech nejsou zobrazeni vůdci komunistického hnutí, hrdinové socialistické práce, symboly, typické symboly a klisé (kladivo, kosa, siluety továren ad.) či nezobrazovala boj dělnické třídy a úspěchy dosažené pod vedením milované komunistické

¹¹² Ibidem

¹¹³ Zdeněk Pospíšil, Předmluva k výstavě in: Kolektiv autorů, *Mladí výtvarní umělci Olomoucka na počest XVII. Sjezdu KSČ*, Katalog výstavy. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie Olomouc, 1986.

¹¹⁴ Kolektiv autorů. *Mladí výtvarní umělci Olomoucka na počest XVII. Sjezdu KSČ*. Katalog výstavy, Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie Olomouc, 1986.

strany. Nelze ani konstatovat, že tato díla vykazují znaky povrchově realistické umění, s nízkou uměleckou hodnotou.

VÝSTAVA: VÝTVARNÍ UMĚLCI OLOMOUCKA NA POČEST 70. VÝROČÍ VŘSR (1987)

V říjnu až listopadu 1987 uspořádala Oblastní galerie Olomouc ve výstavním sále KVMO výstavu členů Krajské organizace Svazu českých výtvarných umělců olomoucké oblasti. Výstava, inspirovaná závěry XVII. sjezdu KSČ, soustředila práce umělců Olomoucká, členů SČVU, kteří se výrazně podílejí na kulturním rozvoji města i celé oblasti. „*Vystavená výtvarná díla vyjadřují pokrokové estetické a etické ideály. Objevujeme v nich lyrické i dramatické stránky života, mírovou i budovatelskou tematiku... Je to podnětné a povzbuzující mírové a humanistické poselství olomouckých výtvarníků k počtě velkého internacionálního výročí - 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce.*“¹¹⁵

Z malířů se na výstavě prezentovali: Aljo Beran (*Olomoucké baroko*, 1986), grafik František Bělohávek (*Země*, 1983), Marie Bělohávková (*Pierotova touha*, 1982), Jeroným Grmela (*Za život v míru*, 1985), Jaromír Hanzelka (*Křemenec*, 1985), Dušan Janoušek (*Ve jménu krásy*, 1983), Pavel Kotas (*Pláž*, 1987), Věra Kotasová (*Vinobraní*, 1985), Vlastimil Kozák (*Vesnice pod kopcem*, 1985), Radko Mašata (*Kompozice s lampami*, neuvedeno), Zora Poříčká-Chadrabová (*Emblém pro Okresní ústav národního zdraví*, 1979), Jan Sedláček (*Předjaří*, 1982), Lubomír Schneider (*Zátiší s keramikou*, 1984), Eva Sábliková–Chmeřová (*Zelená krajina*, 1982), Jan Stratil (*Chlapec z Gurufuzu*, 1986), František Šnajdr (*Májový sad v Dolanech*, neuvedeno), Petr Zlámal (*Balkónové okno*, 1985), Vilém Zlámal (*Podhradí*, 1975).

Pro tuto výstavu (resp. pro reprodukce uvedené v katalogu) platí ve vztahu k angažovanému umění poznatek z předchozí výstavy i přes proklamovanou socialistickou ideologičnost výstavy většina děl nevykazuje charakteristiky socialistického realismu. Výjimku tvoří obrazy Jeronýma Grmely či Jana Stratila (a socha Josefa Doležala *Vitání Rudé armády*, 1985).

▪ **Počet výstav**

V 80. letech aktivita Oblastní galerie v pořádání kolektivních výstav v Olomouci ve srovnání s předchozí dekadou poklesla. Zatímco v 70. letech uspořádala 41 takovýchto

¹¹⁵ Ludmila Nováková. Předmluva k výstavě. In: Kolektiv autorů. *Výtvarní umělci Olomoucka na počest 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce*. Olomouc: Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

výstav, v 80. letech to bylo 28, tedy o 13 méně. Většina instalací proběhla ve výstavním sále Krajského vlastivědného muzea či v Kabinetu grafiky, nově byly výstavy uspořádány v pamětní síni nebo v prostorách sídla Moravské filharmonie.

▪ **Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci**

Výstavy zahraničního umění vykazaly v průběhu 80. let menší podíl než v dekádě předchozí; pouze tři výstavy představily zahraniční umělce, přičemž jedna byla zaměřena na světové moderní umění. Olomoučtí návštěvníci tak měli několik měsíců před tzv. sametovou revolucí možnost shlédnout alespoň faksimile rakouské moderny. Druhá zahraniční výstava představila polské grafiky, třetí grafiky makedonské.

Tabulka 4 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 80. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo
1980	1) Výtvarní umělci Severomoravského kraje k 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou	VMO
	2) 26 mladých výtvarných umělců Olomoucka	VMO
	3) Sursum-Sdružení českých výtvarných umělců 1910-1914	KG
1981	4) Výstava absolventů 1976-1981	KG
1982	5) Přírůstky sbírky grafiky Oblastní galerie výtvarného umění v OL za léta 1980-1981	KG
	6) Stará grafika ze sbírek Oblastní galerie výtvarného umění	KG
1983	7) České výtvarné umění 20. století (malířství, sochařství) ze sbírek Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci	VMO
	8) České výtvarné umění olomouckého regionu	VMO
1984	9) Výtvarné umění za mír – umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě	VMO
	10) Slovenské národní povstání v tvorbě slovenských grafiků. Výstava k 40. výročí SNP	VMO
	11) České moderní umění 20. století ze sbírek Oblastní galerie výtvarného umění v OL	PS
	12) Výstava k 20. výročí družby Olomouc Reggio Emilia	VMO
	13) Česká krajina	VMO
	14) České výtvarné umění XX. století olomouckého regionu	VMO
1985	15) Přírůstky Oblastní galerie výtvarného umění v OL za léta 1982-1984	KG
	16) Umělci svému městu	KG
	17) Proti fašismu a válce, České výtvarné umění 30. a 40. let v boji proti fašismu a válce	VMO
1986	18) Středoevropské malířství 17. a 18. století. Mistrovská díla starého umění v Olomouci	KG
	19) Mladí výtvarní umělci Olomoucka na počest XVIII. Sjezdu KSČ	KG
1987	20) Výtvarní umělci University Palackého k 40. výročí obnovení vysokého učení v OL	VMO
	21) Současná grafika Katovického vejvodství	VMO
	22) Olomouc a drobná grafika	KG
	23) Výtvarní umělci Olomoucka na počest 70. výročí VŘSR	VMO
1988	24) Výtvarní umělci Severomoravského kraje na počest 70. výročí VŘSR	VMO
	25) České výtvarné umění 20. století ze sbírek Olomoucké galerie – 1.část	PS

1989	26) České výtvarné umění 20. století ze sbírek Olomoucké galerie – 2.část	PS
	27) Rakouská secese. G.Klimt, E.Schiele. Faksimilie kreseb z grafické sbírky vídeňské Albertiny	PS
	28) Současná makedonská grafika	PS

Zdroj: P. Zatloukal¹¹⁶ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; MF = Moravská filharmonie; PS = pamětní síň žlutě vyznačené = analyzovaná výstava

Pouze v jedné výstavě byla představena umělecká skupina, konkrétně *Sdružení českých výtvarných umělců Sursum*. Jedna z výstav byla „družební“—olomoučtí výtvarní umělci měli od roku 1964 družbu s italskými výtvarníky z města a stejnojmenné provincie Reggio Emilia.

Ostatní výstavy prezentovaly československé, popř. regionální výtvarné umělce.

▪ **Výstavy mladých a neprofesionálních výtvarných umělců**

Struktura těchto výstav byla podobná jako v předchozích dekádách. Příležitost dostalo 26 mladých výtvarníků z Olomoucka, absolventi z let 1976–1981, či mladí výtvarní umělci na výše prezentované výstavě k 17. sjezdu KSČ.

▪ **Historické vs. současné umění**

Jediná výstava byla zaměřena na díla vytvořená před začátkem 19. století (Středoevropské malířství 17. a 18. století, Milan Tognier). Další dvě výstavy prezentovaly díla z prvních dvou dekád 20. století (*Rakouská secese* a *sdružení Sursum*). Lze předpokládat, že díla z tohoto období byla vystavena i na dvou výstavách českého výtvarného umění 20. století ze sbírek Olomoucké galerie.

Ostatní v tabulce 4 uvedené výstavy představily soudobé umění.

▪ **Témata výstav**

Vedle čtyř výše uvedených výstav, prezentovaných jako ideologické (ačkoli, jak bylo uvedeno výše, díla splňující „umělecká“ kritéria směru socialistického realismu představovaly menší část vystavovaných děl) lze předpokládat výskyt socialisticky angažovaného umění i na výstavě Proti fašismu a válce a prezentaci grafických děl věnovaných Slovenskému národnímu povstání.

Za určité tematické expozice lze s jistou výhradou považovat výše prezentovanou výstavu Umělci svému městu a výstavu Česká krajina. Jiné tematické kolektivní výstavy Oblastní

¹¹⁶ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 290-291.

galerie výtvarného umění v Olomouci v průběhu 80. let pro své návštěvníky nepřichystala, absentovaly tedy i tradiční výstavy s motivem květiny a ženy, tak jak tomu bylo v předchozích dekadách.

3.2.2 Výstavy výtvarných umělců

V následující části práce prezentuje výstavy, které Vlastivědné muzeum v Olomouci věnovalo jednotlivým umělcům. Jeden z velkých teoretiků umění z dob socialismu Zdeněk Nejedlý napsal, že „*prvním úkolem vědy o umění je vytvořit teoretický obraz umělce, což je však nemožno in abstracto (umělce pouze fiktivního), nýbrž jen in concreto (umělce zcela určitého). Proto především musíme mít rozbor umělců, v jejich zcela zvláštní, historické i psychologické individualitě.*“¹¹⁷

Takový nesnadný úkol si tato práce neklade. Pokusím se však analyzovat níže prezentované autorské výstavy (uspořádané Oblastní galerií ve sledovaném období, jejichž katalogy jsou dostupné v olomoucké Vědecké knihovně) ve vztahu k výše popsanému výtvarnému umění realistického socialismu.

3.2.2.1 Padesátá léta

Z období padesátých let se mě nepodařilo získat žádný katalog k autorské výstavě.

▪ Počet výstav

V první dekádě socialismu uspořádala Galerie výtvarného umění přímo ve městě Olomouc 25 autorských výstav. Většina výstav byla uspořádána v Domě umění, menší část ve výstavních prostorách Vlastivědného muzea. Nejvíce autorských výstav měli návštěvníci možnost shlédnout v roce 1957 (šest výstav), nejméně v roce 1951; přičemž v roce 1954 neproběhla v Olomouci žádná autorská výstava.

▪ Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci

Ze zahraničních umělců byly vystaveny reprodukce Rembrandta van Rijna a Ilji Repina. Zatímco Rembrandt patří bezesporu k největším velikánům malířství všech dob, realistické umění Repina, (nejznámější dílo Burlaci na Volze) je považováno za předobraz a vzor socialistického realismu.¹¹⁸

¹¹⁷ Zdeněk Nejedlý. *Umění staré a nové. Výběr ze studií*. 1. vydání. Praha: Supraphon, 1978, s. 57.

¹¹⁸ Hana Bradnová a kolektiv Encyklopedický slovník. 1. vydání. Praha: Odeon, 1993, s. 920.

Z celostátně uznávaných domácích umělců uspořádala Galerie výtvarného umění výstavy Mikoláše Alše a Maxe Švabinského. Představení všech vystavovaných výtvarníků naprosto přesahuje možnosti této bakalářské práce. Někteří z nich jsou blíže představeni v další části textu (Alois Kučera, Aljo Beran), jiní byli uvedeni v rámci výše prezentovaných kolektivních výstav (Vladimír Pukl, Jana Rožánková-Drábková). Z dalších jen namátkou: Vlastislav Hofman (1884-1964) se prosadil především jako autor jevištních výprav a kubistický architekt,¹¹⁹ Hilar Václavek (1884-1951) se věnoval především krajinomalbě (nejvíce v okolí

Tabulka 5 Autorské výstavy v oboru malířství v 50. letech uspořádání GVU v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo
1951	1) Vlastislav Hofman	VMO
1952	2) Mikoláš Aleš a Josef Mánes	VMO
	3) Ludmila Horáková-Helclová	VMO
	4) Hilar Václavek	DU
	5) Julius Mařák	VMO
1953	6) Antonín Mánes	VMO
1954		----
1955	7) Alois Kučera	DU
	8) Výstava obrazů (a soch) J. Grmely, M. Jemelky ad.	DU
	9) Akvarely Jana Smitala	DU
1956	10) Vladimír Pukl	DU
	11) Rembrand van Rijn (reprodukce)	OL
1957	12) Karel Wellner (1875-1926)	DU
	13) Julius Pelikán – František Hoplíček	DU
	14) Bohumír Dvorský	DU
	15) Marta Rožánková – Drábková	DU
	16) Aljo Beran – Josef Báják	DU
	17) I. J. Repin (reprodukce)	OL
1958	18) Antonín Hudeček	DU
	19) Jaroslav Kovář	DU
	20) Stanislav Lolek	DU
	21) Max Švabinský – soubor monumentálních děl	DU
	22) Paul Hagarth	DU
1959	23) Jan Trampota	DU
	24) I. J. Repin a ruští malíři (reprodukce)	DU
	25) Rembrandt van Rijn (reprodukce)	OL

Zdroj: P. Zatloukal¹²⁰ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc

¹¹⁹ Vlastislav Hofman, <http://www.vlastislavhofman.cz/o-vlastislavu-hofmanovi>. vyhledáno 23. 4. 2017.

¹²⁰ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 284-285.

Prostějova a Dražanské vysočiny, k mnoha obrazům ho inspiroval pobyt v Rusku na Sibiři během první světové války),¹²¹ Stanislav Lolek (1873-1936) vynikal jako krajinář a malíř lesní zvěře, „jeho vývoj postupoval od realistního podání objektu k impresionistnímu výkladu subjektivní nálady.“¹²²

3.2.2.2 Šedesátá léta

Z autorských výstav uspořádaných Oblastní galerií v Olomouci v šedesátých letech jsou k dispozici katalogy dvou výstav Aloise Kučery a Carla Ungera.

VÝSTAVA: ALOIS KUČERA (1965)

Výstavu Aloise Kučery (1905–1962) uspořádala Galerie výtvarného umění k nedožitým umělcovým šedesátinám. A. Kučera působil dlouhodobě v Olomouci, kam přišel v době okupace. Od roku 1933 působil jako člen *Sdružení moravskoslezských výtvarníků*, od roku 1934 pak jako člen *Skupiny olomouckých výtvarníků*. V roce 1949 se stal členem *Svazu československých výtvarných umělců*, poté předsedou krajského střediska SČSVU a předsedu *Sdružení moravskoslezských výtvarníků*. V letech 1947 až do své smrti v roce 1962 působil jako docent na katedře výtvarné výchovy.

Celkem bylo vystaveno 40 obrazů (v naprosté většině olejů) z období let 1935 až 1960 mj.: *Koupání, Krajina, Polní cesta, Vesnice, Kostel, Z Jeseníků, Hnědá krajina, Slovenská krajina, Rodina, Slepé rameno, Hnědý podvečer, Podzimní vesnice* atd.¹²³ Podle mého názoru nelze dílo Aloise Kučery řadit mezi socialistický realismus. Platí to i pro jeho ranější díla z poloviny 20. let, např. *Muzikanti* či *Výlov ryb*.¹²⁴

VÝSTAVA: CARL UNGER (1969)

Výstavu Carla Ungera uspořádala Galerie výtvarného umění v Domě umění v období duben až květen 1969. Jednalo se tedy již o dobu, kdy Československo bylo okupováno sovětskými vojsky a pomalu začínalo období tzv. normalizace.

¹²¹ Hilar Václavek, <https://www.galerieplatyz.cz/autori/hilar-vaclavek>, vyhledáno 23. 4. 2017.

¹²² Stanislav Lolek, <https://www.galerie-narodni.cz/de/autori/262-detail/lolek-stanislav/>, vyhledáno 23. 4. 2017.

¹²³ Kolektiv autorů, Alois Kučera, Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1965.

¹²⁴ Kučera Alois (1902-1965). <https://www.galerie-narodni.cz/cs/autori/341-detail/kucera-alois/>, vyhledáno 24. 4. 2017.

Rakouský malíř Carl Unger (1915–1995) se narodil v Olbramkostele u Znojma a zemřel ve Vídni. Jeho učitelem na vídeňské Akademii výtvarných umění byl Herbert Boeckl. Od roku 1951 působil jako profesor na Akademii užitého umění ve Vídni. Pro jeho tvorbu jsou charakteristické trvalá inspirace přírodou a smyslové malířství. *V Ungerově barevnosti, právě tak delikátní jako sonorní a hutné, nesené tradicí a i v nejabstraktnějším období umělcovy tvorby zakotvené v přírodě, by měla být spatřována jeho osobitá souvislost s rakouským uměleckým prostředím.....Formálním východiskem mu byl koloristický expresionismus.*¹²⁵

Tabulka 6 Autorské výstavy v oboru malířství v 60. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo	Rok	Název výstavy	Místo
1960	1) Cyprián Majerník	DU	1969	45) Slavoj Kovařík. Obrazy	DU
	2) Vladimír Pukl – výběr z díla	DU		46) Carl Unger. Obrazy	DU
	3) Vladimír Hroch	DU		47) János Kubiček. Obrazy	DU
	4) Jan Bauch – obrazy 1957-1960	DU		48) Jaroslav Šerých. Obrazy	KG
	5) Marta Rožánková – Drábková	DU		49) Karel Svolinský. Akvarely z cest	KG
1961	6) Mikoláš Aleš	OL	50) František Bělohávek	DU	
	7) Jindřich Prucha M. A. Bazovský	DU	51) Jíra-Komárek-Seifert. Obrazy	DU	
	8) Jan Šafařík. Obrazy a kresby	VMO			
	9) Bedřich Piskač. Obrazy a kresby	DU			
1962	10) Jožka Uprka	DU			
	11) K. Štětkař. Karikatura bojující	DU			
	12) Otakar Hubšil. Obrazy a grafika	DU			
	13) Květiny v díle L. Smrčkové	OL			
	14) Česká rok Karla Svolinského	VMO			
1963	15) Bohumír Dvorský. Krajiny 1957-1963	VMO			
	16) Bohdan Lacina. Výběr z díla.	DU			
	17) Karel Černý. Soubor obrazů 1935-1960	VMO			
	18) Stefan Suberlak	DU			
1964	19) František Ketzek. Obr. 1943-63	VMO			
	20) Jaroslav Paur	DU			
	21) Jaroslav Kovář VMO	VMO			
	22) Mikuláš Galanda	DU			
	23) Karel Lenhart	VMO			
	24) Květiny Karla Svolinského	DU			
	25) Václav Rabas. Soubor obrazů	VMO			
26) Radoslav Kutra. Tvorba 1963-64.	VMO				
1965	27) Axel Leskoschek	VMO			
	28) Alois Kučera	DU			
	29) Vlastimil Beneš. Obrazy	DU			
	30) Otto Gutfreund. Výbor z díla	DU			
1966	31) Jaroslav Vávra	DU			
	32) Vladimír Pukl. Obrazy a grafika	DU			
	33) Miroslav Hák	VMO			

¹²⁵ Johan Mushik. Předmluva. In: Kolektiv autorů. Carl Unger. Obrazy a kresby: duben-květen, 1969. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1969.

	34) Giacomo Manzu	KG
	35) Karel Svoboda. Výbor z díla	DU
	36) František Jiroudek. Obrazy	DU
	37) Jan Smetana. Obr. z let 1964-67	DU
	38) Bohdan Lacina. Obr. 1964-1967	DU
	39) Miroslav Stibor	VMO
1967	40) Aljo Beran. Obrazy – grafika	DU
1968	41) Senaka Senanayake -ceylonský	KG
	42) Rudolf Keadl	DU
	43) Čmerda. Obrazy	DU
	44) Marc Chagall	VMO

Zdroj: P. Zatloukal¹²⁶ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; žlutě vyznačené = analyzovaná výstava

Olomoucká výstava představila mj. následující obrazy Carla Ungera: *Krajina se stromy* (1949), *V létě u řeky* (1956), *Torso* (1957), *Hudba v zahradě* (1958), *Vzpomínky na Krétu* (1963), *Portrét Marie Ungrové* (1964), *Závody v Simmeringu* (1964), *Dunajský břeh s východním železničním mostem* (1964) atd.¹²⁷

Dílo Carla Ungera nemá žádnou spojitost se směrem socialistického realismu.

▪ Počet výstav

V průběhu 60. let uspořádala Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci 51 autorských výstav, což reprezentuje nárůst o více než 100% ve srovnání s předcházející dekadou. Největší počet se opět uskutečnil v Domě umění a ve výstavním sále Vlastivědného muzea, některé menší výstavy byly instalovány v Kabinetu grafiky. Největší počet autorských výstav (8) se v Olomouci uskutečnil v roce 1964.

▪ Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci

Považuji za překvapivé, že i v době určitého uvolnění politické situace v 60. letech představila Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci pouze tři výstavy zahraničních umělců. Vedle výše představeného Carla Ungera dále italského kreslíře, grafika a sochaře Giacoma Manzu (1908-1991) a bělorusko-francouzského malíře expresionismu, symbolismu a kubismu Marca Chagalla.

Z domácích výtvarných umělců byly stejně jako v předchozí dekádě uspořádány výstavy Mikuláši Alešovi, Vladimíru Puklovi, Aljo Beranovi či Martě Beranové-Drábkové. V průběhu 60. let se více než jedné výstavy dočkal malíř, grafik a ilustrátor, olomoucký rodák (Svatý Kopeček) a autor výzdoby olomouckého orloje z let 1950 až 1955 Karel Svoboda.

¹²⁶ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 284-285.

¹²⁷ Kolektiv autorů. Carl Unger. Obrazy a kresby: duben-květen, 1969. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1969.

(1896-1986)¹²⁸ a Bohdan Lacina (1912-1971), který mezi výtvarné umělce vstoupil v polovině třicátých let jako člen tzv. Levé fronty (skupina českých levicově orientovaných umělců a intelektuálů; k jehož nejvýznamnější a nejrozšířenější části jeho tvorby patřily knižní ilustrace, monumentální realizace a volná grafika; zkušenost z roku 1968 pak přivedla Lacinu k nadčasovým tématům jako např. symboly piet a pádů, které měly znamenat zmařené naděje ale také víru v budoucnost).¹²⁹

Z dalších vystavovaných umělců zmíním dva autory. Jaroslav Paur (1918-1987), malíř, kterému Oblastní galerie připravila autorskou výstavu v roce 1964, obdržel nejvyšší polský rytířský řád Polonia Restituta za cyklus obrazů ze zdevastované Varšavy (1946). Po krátkém období lyrických krajinomaleb se ustálil v tématice města. Jeho malby mají nejprve poetizující civilistní ráz, postupně se ale konkrétní výjevy abstrahují a malíř město pojímá jako monolitickou urbánní strukturu.¹³⁰ Tvorba a život Radoslava Kutry (nar. 1925; autorská výstava 1964) byly od konce 50. do konce 60. let spjaty s Olomoucí. Po propuštění z Praporů technické pomoci (tzv. černí baroni) působil v oddělení názorné agitace v podniku Sigma Lutín. Získání členství ve Svazu československých výtvarných umělců mu umožnilo tvořit na volné noze. *Olomoucký kulturní život té doby byl dosti pestrý. Zdejší malíři se pravidelně scházeli a přes různé světonázory utvářeli kolegiální společenství.* R. Kutra se proslavil obrazem Mateřství, který však byl jedním z kritiků označen za formalistický. Po roce 1968 emigroval do Švýcarska, kde se mu podařilo založit soukromou malířskou školu v Luzernu, která byla velmi úspěšná. Po pádu komunistického režimu dostal Radoslav Kutra nabídku pedagogického působení na FAVU v Brně, kde působil v polovině 90. let. Brzy se však nadobro vrátil do Švýcarska, aby dále vedl svůj Kunstseminar.¹³¹

3.2.2.3 Sedmdesátá léta

Z období 70. let jsem získala katalogy k pěti výstavám

VÝSTAVA: F. J. KRAUS (1971)

Výstava Františka Josefa Krause (1904–1976), akademického malíře působícího v Olomouci¹³², kterou Oblastní galerie v Olomouci uspořádala v měsících března až dubna

¹²⁸ Karel Svolinský. <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/382602-karel-svolinsky.html>. vyhledáno 25. 4. 2017.

¹²⁹ Lacina Bohdan, <http://sophisticagallery.cz/lacina-bohdan-1912-1971/> vyhledáno 16. 4. 2017.

¹³⁰ Jaroslav Paur, <http://www.jaroslavpaur.cz> vyhledáno 16. 4. 2017.

¹³¹ Radoslav Kutra, <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-z-okruhu-krajanu-v-zahranici/radoslav-kutra/> vyhledáno 16. 4. 2017.

¹³² Kraus, František Josef, <http://www.badatelna.eu/fond/133015> vyhledáno 16. 4. 2017.

1971 je jedinou expozicí ze všech v této práci prezentovaných, kterou ve svém soupise výstav neuvádí P. Zatloukal (resp. uvádí výstavu tohoto autora v roce 1979).

František Josef Kraus vyučoval od roku 1934 výtvarné obory na kroměřížském reálném gymnáziu.¹³³ František Dvořák v předmluvě v katalogu výstavy uvádí, že v díle F. J. Krause nachází harmonii, *jaká vyzařuje z každé bytosti moudře hodnotící život;za každou prací F. J. Krause cítíme respekt k řemeslu, úctu k tradici a lásku k povolání.*¹³⁴

Soupis vystavovaných děl není v katalogu uveden, u tří reprodukováných obrazů není uveden název. Z předmluvy vyplývá, že vystavený soubor děl reprezentoval tvůrčí činnost J. F. Krause v průběhu šedesátých let, resp. „vzniklé za několik posledních let.“¹³⁵ Z děl autora, které jsem měla možnost shlédnout, lze soudit, že jeho dílo nebylo orientováno na socialistický realismus.

VÝSTAVA: JAROSLAV LUKAVSKÝ (1975)

Výstavu akademickému malíři, ilustrátorovi a grafikovi Jaroslavu Lukavskému (1924–1984) připravila Galerie výtvarného umění v květnu a červnu 1975 jako výběr z grafické práce autora za poslední tři desetiletí.

Jaroslav Lukavský získal během svého života několik ocenění. V letech 1966 a 1967 získal dvakrát po sobě 1. cenu za nejlepší známku roku vyhlášenou ministerstvem spojů. Lukavského známka k 25. výročí založení OSN je opět vyhlášena za nejlepší známku ČSSR; k tomuto ocenění se připojuje mezinárodní federace filatelistů v Římě a vyhláší známku J. Lukavského za nejlepší známku světa. V roce 1971 je J. Lukavskému udělena za dosavadní grafickou tvorbu Státní cena Klementa Gottwalda. V roce 1972 vytvořil na základě cesty do Iráku grafické cykly ze života a práce iráckého lidu. V roce 1973 realizoval vítězný návrh na bankovku v hodnotě 500 Kč. V roce 1973 se účastnil výstavy Knižní ilustrace v boji proti fašismu v Galerii D v Praze. V roce 1975 měl výstavu české ilustrace v Budapešti u příležitosti 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou a v Moskvě mezinárodní výstavy výtvarného umění socialistických zemí. Vedle toho bylo jeho dílo zastoupeno i na výstavách v kapitalistických zemích (Fribourg, Vídeň, Florencie atd.)¹³⁶

¹³³ Kroměřížská galerie si připomíná oslavy výročí města výstavou známých malířů z Kroměříže. <http://zlin.cz/507513n-kromerizska-galerie-si-pripomina-oslavy-vyroci-mesta-vystavou-znamych-maliru-z-kromerize> vyhledáno 18. 4. 2017

¹³⁴ František Dvořák., in: Kolektiv autorů, František Josef Kraus, Obrazy: březen-duben 1971. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1971.

¹³⁵ Ibidem.

¹³⁶ Kolektiv autorů, Jaroslav Lukavský, Výběr z grafické práce tří desetiletí: květen–červen 1975, Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1975.

Miroslav Kudrna v předmluvě v katalogu olomoucké výstavy uvádí, že „*veškerá výtvarná činnost Jaroslava Lukavského se všemi svými bytostnými stimuly dotýká realistické tradice českého umění. Svá nejvzrušivější podobenství o současnost tlumočí ve volných grafických listech jako sebezavazující sdělení společensko–politického dosahu. Jejich názvoslovná výbava má proto opodstatnění (mědirytina Stavba Oravské přehrady, 1952, dřevoryt Zátoka na Helu, Automatizace, 1963 atp.)*“¹³⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že některá díla F. Lukavského lze označit za socialisticky angažované umění. Prvky socialistického realismu vykazuje (přinejmenším námětem) vystavený dřevoryt *Racek z Brooklynu* (1964). Na olomoucké výstavě byla dále mj. prezentována díla: *Slunovrat* (1948), *Vysokohorský motiv* (1965), *Rybářský přístav* (1961), *Na periferii* (1944), *Zkušebna motorů* (1944), *Zátiší na okně* (1948), *Moskva rudá a zlatá* (1961), *V pařížském metru* (1962), *Manhattan* (1965), *Síla myšlenky* (1971) či *Únor plný světla* (1974).¹³⁸ Olomoucká galerie připravila výstavu autorskou výstavu obrazů J. Lukavského v posledním roce socialismu (viz. tabulka 8)

VÝSTAVA: ANTONÍN SLAVÍČEK (1977)

Výstavu jednoho z nejvýznamnějších malířů v období okolo roku 1900 Antonína Slavička (1870–1910) uspořádala Oblastní galerie v Olomouci v roce 1977 ve výstavních prostorách Vlastivědného muzea.

Výstava byla ložena z více než osmdesáti obrazů Antonína Slavička ze všech jeho tvůrčích období. Vedle vrcholných ukázek autorova díla a malířského stylu byla kolekce doplněna i několika méně známými obrazy, z nichž některé byly objeveny až po rozsáhlé souborné výstavě v Jízdárně Pražského hradu (1961–1962). Základ kolekce však tvořily především známé obrazy ze sbírek pražské Národní galerie a z Galerie výtvarného umění v Roudnici n. L., která vlastní rozsáhlou sbírku Slavičkových prací, zejména z vrcholného tvůrčího období. Olomoucká výstava, kterou podle výstavního programu měli možnost zhlédnout návštěvníci i výstavních galerií v tehdejších Gottwaldově (Zlíně), v Pardubicích a v Novém Městě na Moravě, byla letech první větší prezentací umělcovy tvorby.

Jak v katalogu výstavy uvádí Ludvík Ševeček, každá nová prezentace obrazové tvorby Antonína Slavička vždy byla a zůstává událostí, která klade jak na pořadatele, tak i na autora

¹³⁷ Miroslav Kudrna, Předmluva, in Kolektiv autorů, Jaroslav Lukavský, Výběr z grafické práce tří desetiletí: květen–červen 1975, Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1975.

¹³⁸ Ibidem.

výstavy značnou dávkou odborné odpovědnosti. „Vždyť nezbytnou součástí každé takové expozice, zcela ve shodě se stálým významem Slavičkova malířského odkazu, je i otázka určité aktualizace dané umělecké problematiky, zdůraznění těch stránek jeho malířské tvorby, které kromě své trvalé, takřkajíc obecné platnosti, nesou v sobě současně i náboj intenzivní umělecké působivosti na současného diváka a mají v jistém smyslu i přímý vztah k výtvarné problematice dneška.“¹³⁹

Impresionista Antonín Slaviček samozřejmě žádnou spojitost se socialistickým realismem neměl. A tak i v katalogu výstavy, ačkoli se konala v roce určité hysterie komunistického režimu proti vystoupení Charty 77,¹⁴⁰ se nevyskytují náznaky spojit Slavičkovo dílo s angažovaným socialistickým uměním.

VÝSTAVA: JOSEF VINECKÝ (1977)

Dílo Josefa Vineckého (1882–1949) představila Galerie výtvarného umění v Olomouci v průběhu měsíců září a říjen roku 1977. Josef Vinecký se vedle dalších výtvarníků a pedagogů podílel v roce 1947 na založené Ústavu výtvarné výchovy Palackého university. Když v roce 1949 zemřel, zůstávalo jeho dílo širší veřejnosti neznámé a „jen úzký okruh zasvěcených přátel věděl, že v něm české umění ztratilo jednoho z mála výtvarníků, kteří zasáhli do vývoje moderního průmyslového designu a zároveň i abstraktní plastiky v celoevropském kontextu. A tak tato výstava - 28 let po umělcově odchodu - je nejen jeho symbolickým návratem do místa jeho posledního pedagogického působiště, ale také vůbec prvním monografickým představením jeho odkazu.“¹⁴¹

Na olomoucké výstavě byly prezentovány mj. následující díla Josefa Vineckého: *Matka s dítětem* (dřevo, 1921), *Pamětní talíř* (glazovaná hlína, 1945), *Sedící pes* (plastika, 1922), *Bud'te vítáni* (bronz, 1922), *Snící* (sádra, 1921), *Hlava* (patinovaná sádra, 1923), *Ležící akt* (sádra, 1930), *Lední medvěd* (dřevo, 1946) atd.

Výtvarná díla Josefa Vineckého nevykazují žádné rysy angažovaného socialistického umění.¹⁴²

VÝSTAVA: VLADIMÍR TESAŘ (1978)

¹³⁹ Ludvík Ševeček, Předmluva k výstavě in: Kolektiv autorů, Antonín Slaviček. Katalog výstavy v Galerii výtvarného umění v Olomouci, únor–duben 1977, Gottwaldov 1977.

¹⁴⁰ Charta 77, <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/charta-77/r-4b2dd114fe5611e6bc17002590604f2e/?redirected=1493714758>, vyhledáno 18. 4. 2017

¹⁴¹ Vladimír Šlapeta, Předmluva k výstavě, in: Kolektiv autorů, *Josef Vinecký. Výtvarné dílo: září–říjen 1977*. Olomouc 1977.

¹⁴² Kolektiv autorů, Josef Vinecký. *Výtvarné umění*, září–říjen 1977, Olomouc 1977.

Výstava děl Vladimíra Tesaře (1994-2008) uspořádala Oblastní galerie výtvarného umění Olomouc v Kabinetu grafiky v období od 6. října do 12. listopadu 1978. Do roku 1978 měl Vladimír Tesař, absolvent Akademie múzických umění (oboru scénického výtvarnictví) na svém kontě 10 samostatných domácích a 28 zahraničních (Vídeň, Benátky, Budapešť, Lublaň, Berlín, Měxiko, Švédsko, Finsko, Osaka, Moskva atd.) výstav a účast na mnoha kolektivních výstavách. V. Tesař rovněž obdržel mnohá ocenění a uznání, mj. Hlavní cenu (v oboru výtvarného umění) za grafické listy s protiválečnou tematikou udělenou Hlavní porotou umělecké soutěže vyhlášené vládou ČSR k 20. výročí osvobození ČSR (1965), či cenu Ministerstva kultury ČSR za cyklus obrazů.

Eva Pazderková o Vladimíru Tesařovi v katalogu olomoucké výstavy uvádí, že i přes skromnost Vladimíra Tesaře a přes jeho nedůvěru v působnost výtvarně filosofického vyznání se o přesvědčivosti jeho výtvarnickovy tvorby „utvrzujeme při každém setkání. *Tkví v umělcově bytostné víře v hodnoty, které jsou hnací silou dějinných hnutí, v hodnoty, které může společnosti přinést každý z nás. Tkví ve víře v tvůrčí sílu lidstva, která po tisíciletí odolává, a i dnes musí čelit válečnému šílenství.*“¹⁴³

Na výstavě Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci se objevila následující díla Vladimíra Tesaře: *K básni* (perokresba, 1978), *Studie ze Stromovky* (kresba, 1978), *Nedělní odpoledne* (kresba, 1978), *Pokus o rovnováhu* (tisk temperou, 1978), *Nevlastní smrt* (tisk temperou, 1978), *Svědomy* (dřevořez), *Zahradní koncert* (linoryt, 1969) ad.¹⁴⁴ Vystavená díla, resp. reprodukce děl v katalogu nevykazují prvky angažovaného socialistického umění.

▪ Počet výstav

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce 7, Oblastní galerie výtvarného umění uspořádala v průběhu 70. let v Olomouci 53 výstav (o dvě více ve srovnání s předcházející dekádu), na nichž se objevila i díla z oboru malířství. V Domě umění se poslední samostatná výstava konala v roce 1975, od té doby byla většina autorských výstav pořádána ve výstavních prostorách Vlastivědného muzea či v Kabinetu grafiky.

▪ Domáci vs. zahraniční výtvarní umělci

¹⁴³ Eva Pazderková, *Vladimír Tesař. Grafika a kresby* (kat. výst.), Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci 1978.

¹⁴⁴ Ibidem

Stejně jako v předchozích dvou dekadách věnovala Galerie výtvarného umění v Olomouci pozornost téměř výhradně domácím autorům.

Tabulka 7 Autorské výstavy v oboru malířství v 70. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo	Rok	Název výstavy		
1970	1) Václav Rabas. Chleba	KG	1977	36) Antonín Slaviček. Obrazy	VMO	
1971	2) Jindřich Lenhart. Výbor z díla	DU		37) Emil Filla. Obrazy ze sbírek GVU	KG	
	3) František Ronovský. Obrazy	DU		38) Václav Kiml -Obrazy	KG	
	4) G. Candini –V Cavicchiani. Obrazy	DU		39) Miroslav Štolfa. Obrazy.	KG	
	5) Vojtěch Sedláček Akvarely	DU		40) Josef Vinecký. Výtvarné dílo	VMO	
	6) Olomouc v díle Alja Berana	DU		41) B. Dvorský – V. Navrátil. Výstava na počest 60. výročí VŘSR	PS	
	7) Miroslav Kostka. Obrazy	DU		42) Stanislav Menšík. Výbor z díla	VMO	
	8) Vlastimil Kozák. Obrazy 1947 - 71	DU		43) Zdeněk Sklenář. Malířské dílo	KG	
	9) Albrecht Dürer. Apokalypsa.	KG		44) Vladimír Komárek. Obrazy	KG	
1972	10) Bohumír Dvorský.	GU	1978	45) Kamil Lhoták. Obrazy, kresby	KG	
	11) M. Šnajdr. Italské reminiscence	KG		46) Josef Brož. Obrazy a kresby.	VMO	
	12) Richard Weisner. Výbor z díla	DU		47) Josef Jíra. Souborná výstava	VMO	
	13) Miloslav Holý. Neznámé obrazy	DU		48) Vladimír Tesař. Grafika, kresby	KG	
	14) František Podešva. Výbor z díla.	DU		1979	49) Alois Fišárek. Výběr z malíř. díla	VMO
	15) František Jiroudek. Akvarely	KG			50) Vladimír Pukl	VMO
16) Antonín Pelc. Výběr z díla.	DU	51) Jan Smetana Výběr z díla 1941-78	VMO			
17) Stanislav Menšík. Výběr z díla	DU	52) Libor Vojkůvka. Obrazy 1974-79	VMO			
18) Miroslav Ketman. Obrazy.	DU	53) F. J. Kraus. Výběr z díla	VMO			
19) K. Svolinský. Akvarely z posl. let	DU					
20) František Schön. Obrazy z cest po Orientu a Africe z let 1915 - 1932	KG					
21) Karel Štětkář. Obrazy ze SSSR a Bulharska	KG					
22) Radko Mašata. Obrazy 1970-1973	KG					
1974	23) Miroslav Jemelka	DU				
	24) Miroslav Jemelka. Malířské dílo	DU				
	25) František Šnajdr. Kresby a obrazy k umělcovým šedesátinám	DU				
	26) Karel Hofman. Obrazy	DU				
	27) Lubomír Bartoš. Jesenická krajina.	KG				
	28) Ivo Přileský. Obrazy 1964-1974.	DU				
1975	29) Stanislav Krátký. Obrazy.	DU				
	30) D.H. Benešová – H. Beneš. Obrazy.	KG				
	31) Nikolaj N. Žukov. Akvarely.	DU				
	32) Karel Homola. Malířské dílo	DU				
	33) Vladimír Pukl. Obrazy.	DU				
	34) V. I. Lenin v díle N. N. Žukova	DU				
	35) Jaroslav Lukavský	KG				
1976	36) Karel Lidický	DU				
	37) Rudolf Hocke. Obrazy	KG				
	38) František Tichý	OL				
	39) Vladimír Šolta. Obrazy 1963-76	DU				
	40) Vlastimil Beneš	KG				
	41) Vladimír Pukl	MF				

Zdroj: P. Zatloukal¹⁴⁵ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; MF = Moravská filharmonie

Opět se objevuje jméno Vladimíra Pukla (zemřel v roce 1970), který do roku 1958 vedl grafický ateliér na Akademii výtvarného umění (v roce 1945 u něj absolvoval trimestr výše zmíněný Jaroslav Lukavský. Kurátorka Olga Mehešová o V. Puklovi uvádí, že byl některými dobovými kritiky odsuzován pro výtvarný tradicionalismus, akademickou vytříbenost i virtuozitu.¹⁴⁶ Na prezentaci angažovaného umění upomíná název výstavy Karla Štětkaře *Obrazy ze SSSR a Bulharka*.

Ze zahraničních výtvarných umělců byla vystavena díla italským malířům G. Candinimu a V. Cavichianu. Dvakrát dostal v průběhu 70. let prostor k výstavě svých děl sovětský malíř N. N. Žukov (1908–1973), přičemž přinejmenším druhou výstavu děl s tematikou V. I. Lenina lze označit za výstavu angažovaného socialistického výtvarného umění. „Staré mistry“ reprezentovala výstava obrazu Albrechta Dürera *Apokalypsa*.

3.2.2.4 Osmdesátá léta

Z autorských výstav uspořádaných Oblastní galerií výtvarného umění v průběhu 80. let v Olomouci se mi podařilo získat katalogy ke třem výstavám.

VÝSTAVA MIROSLAV ŠNAJDR (1981)

Výstavu olomouckého malíře Miroslava Šnajdra uspořádala Galerie výtvarného umění v Olomouci v období od 19. února do 29. března 1981 (Kabinet grafiky). V případě Miroslava Šnajdra (narozen v roce 1938) se jedná o všestranně nadanou uměleckou osobnost, neboť vedle výtvarného umění se věnuje hudbě (od roku 1961 působil jako hornista v Moravské filharmonii v Olomouci).

Jiří Valoch v úvodu v katalogu olomoucké výstavy představuje umělecký vývoj M. Šnajdra. Na počátku Šnajdrovy samostatné umělecké činnosti byly *Reminiscence*, cyklus pláten, vzniklých v letech 1963 až 1965. Jedná se o tmavé obrazy teplých barev, nejčastěji hnědých tónů. Podle Valocha je název *Reminiscence* přesný, neboť tyto obrazy připomínají něco ze vznešenosti i barevné krásy české deskové gotické malby nebo byzantských ikon, přičemž byzantinizující rysy byly shledány i v díle Mikuláše Medka. V roce 1969 se objevuje

¹⁴⁵ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 287-288.

¹⁴⁶ Olga Mehešová, Vladimír Pukl, <http://www.muzeumvalassko.cz/vystavy/archiv/vladimir-pukl/>. vyhledáno 22. 4. 2017.

ve Šnajdrově tvorbě nové téma, a to parafráze renesančního obrazu. Ve svých renesančních motivech Šnajdr „*expresivním rukopisem parafrázuje známé portréty a postavy, a právě napětí mezi známou předlohou a jeho novou interpretací činí tyto malby mimořádně zajímavými.*“¹⁴⁷ Od roku 1972 začal M. Šnajdr malovat zátiší, v letech 1973 až 1976 dával přednost enkaustice. „*V letech 1978 až 1979 se ve Šnajdrových zátiších stále více osamostatňuje skripturální princip; výchozí motiv je pouze podnětem k dalším transformacím, k nimž dochází v procesu kreslení malování.*“¹⁴⁸

Na olomoucké výstavě byly mj. jiné vystaveny následující díla Miroslava Šnajdra: *Vyprávění mému synovi* (olej, 1966), Bottcelliho téma (olej na plátně, 1970), *Zátiší s lombardským jezerem* (olej na plátně a kovová fólie, 1973), *Ovoce* (enkaustika, 1973), *Pod vysokými stromy* (kombinovaná technika, 1979), *Přiblížení* (kombinovaná technika, 1979).¹⁴⁹

Reprodukovaná díla M. Šnajdra nevykazují charakteristiky angažovaného socialistického realismu.

VÝSTAVA FRANTIŠEK TICHÝ (1982)

Na jaře roku 1982 (od 6. května do 27. června) uspořádala Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci samostatnou výstavu Františkovi Tichému (1896–1961).

Výstava byla uspořádána z výběru prací Františka Tichého, které na počátku 80. let tvořily jeden z nejrozsáhlejších a nejvýznamnějších uměleckých souborů olomoucké galerie. Z hlediska průřezu celou umělcovou tvorbou nebyla olomoucká kolekce zcela proporční, neboť se zaměřila především na období od konce 30. do konce 40. let. Svůj svébytný svět a výtvarný výraz našel František Tichý v první polovině 30. let v Paříži. Olomoucká výstava připomněla pařížské období několika pracemi inspirovanými světem cirkusu (který patřil k hlavním motivům tvorby Františka Tichého) výjevů z *commedie dell' arte*. Vedle těchto dvou motivů vystupují v první polovině 40. let i nové náměty, jako např. snové ilustrace, kresby pijáka s lahví či série kreseb houslového génia Paganiniho.¹⁵⁰

Mezi vystavenými díly se na olomoucké výstavě objevily mj.: *Rasputin* (1927, pastel a kvaš), *Hlava negra* (1938, litgrafie), *Akrobat balancující na hrdle láhve stojící na stolku* (kresba, 1932), *Klaun Grock* (kresba, 1932), *Commedie dell' arte* (kvaš, 1938), *Letící hrazdařka* (1939, kresba), *Klauni v manéži* (1940, lept, 1940), *Hlava Paganiniho* (1943,

¹⁴⁷ Jiří Valoch, Úvod k výstavě, in: Kolektiv autorů, *Miroslav Šnajdr, Obrazy*, Olomouc 1981.

¹⁴⁸ Ibidem.

¹⁴⁹ Kolektiv autorů. *Miroslav Šnajdr. Obrazy*. Olomouc 1981.

¹⁵⁰ Pavel Zatloukal. Úvodní slovo v katalogu výstavy, in: Kolektiv autorů. František Tichý. Olomouc 1982.

kresba), *Paganini* (1943, akvarel), *Břichomluvec II* (1948, suchá jehla), *Portrét dr. Barocha* (1953, olej na dřevo) ad.¹⁵¹ Díla F. Tichého nevykazují charakteristiky angažovaného socialistického realismu.

VÝSTAVA ALJO BERAN (1987)

Jak vyplývá z informací uvedených v tabulkách 5 až 7, výtvarníkovi Aljo Beranovi (1907–1990) malíř, který je svou tvorbou neoddělitelně spjat s městem Olomoucí a jejím okolím–uspořádalo Oblastní muzeum výtvarného umění v Olomouci samostatnou výstavu v každé ze sledovaných dekád (1957, 1967, 1971). Vedle toho bylo jméno Alji Berana uvedeno i při prezentaci kolektivních výstav v předchozí podkapitole.

V poslední sledované dekádě připravila olomoucká Galerie výtvarného umění výstavu Aljo Beran. Výběr z díla 1932–1987. Jaroslav Váňa v úvodu katalogu k výstavě uvádí, že vystavovaný umělec Aljo Beran je výrazná tvůrčí osobnost, která má nezastupitelný význam pro rozvoj kulturně společenského života Olomouce i regionu. Do Olomouce přišel na konci 30. let. V té době se se svých pracích vyslovil proti nastupujícímu fašismu. Po skončení váhy se bez váhání našel „*místo v pokrokovém proudu kultury, tvořící jeden ze základů soudobé avantgardy společnosti, totožné se socialismem, který poskytuje člověku podmínky materiálního i duchovního rozvoje.*“¹⁵² V poválečné době se podílel na činnosti organizace výtvarných umělců, stál u zrodu obnovené univerzity, na jejíž katedře výtvarné teorie a výchovy mnoho let působil. Podobně byl angažován na vzniku Domu umění. Činný byl i v Klubu přátel umění a rovněž ve Skupině olomouckých výtvarníků, jež měla nadregionální význam. Ve svém díle se Aljo Beran soustředil na krajinné a figurální obrazy, volnou i užitou grafiku, monumentální díla. Mezi jeho důležitá díla patří např. insignie přírodovědecké fakulty UP, první známka Olomouce po osvobození či vitráže na poště 2. Do roku 1987 se vedle 46 vlastních souborných výstav účastnil i 233 spolkových výstav u nás i v zahraničí.¹⁵³

Na výstavě z roku 1987 byly vystaveny mj. následující obrazy A. Berana: *Návrat z rybolovu*, *Na Valašsku*, *Morový sloup v Olomouci*, *Školská ulička v Olomouci*, *Olomoucké dominanty*, *Caesarova kašna v Olomouci*, *Lidická matka*, *Večer na olomouckém náměstí*,

¹⁵¹ Kolektiv autorů, František Tichý, Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1982.

¹⁵² Jaroslav Váňa, Předmluva v katalogu výstavy, Kolektiv autorů. Aljo Beran, Výběr z díla 1932–1987. Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

¹⁵³ *Ibidem*

*Milostná romance, Na Valašsku, Na břehu Baltu, Diagonála.*¹⁵⁴ Dílo Aljo Berana uvedené v katalogu výstavy nevykazuje rysy socialistického realismu.

Tabulka 8 Autorské výstavy v oboru malířství v 80. letech v Olomouci

Rok	Název výstavy	Místo	Rok	Název výstavy	Místo
1980	1) František Peterka. Dílo 1974-1979	KG	1989	37) A. Lukavský. Obrazy	KG
	2) Antonín Procházka 1882-1945. Obrazy	VMO		38) E. Chmelařová-Síblíková Obrazy	VMO
	3) Petr Zlámal. Obrazy	KG		39) Petr Zlámal. Obrazy	VMO
	4) Nikolaj Jakovlevič But	VMO		40) Jan Jemelka. Obrazy, grafika	VMO
	5) Jindřich Karmazín. Obrazy	VMO			
	6) Jindřich Lenhart. Výběr z malířského díla	VMO			
	7) Jan Sedláček. Obrazy	VMO			
	8) Miloš Jiránek. Výběr z díla	KG			
1981	9) Miroslav Šnajdr. Obrazy	KG			
	10) Miroslav Koutecký	VMO			
	11) Jiří Balcar. Výběr z díla	KG			
	12) Karel Svolinský	PS			
	13) František Ronovský. Obrazy, kresby 1971-81	VMO			
1982	14) Pavel Kotas. Obrazy z let 1980-1982	KG			
	15) Aljo Beran. Obrazy-grafika 1932-82	VMO			
	16) František Tichý. Obrazy z majetku OGVU v OL	VMO			
1983	17) Slavoj Kovařík. Obrazy, kresby. Výběr z let 1942-1983.	KG			
	18) Jožka Antek. Výběr z díla.	VMO			
	19) Ladislav Čepelák a jeho žáci	KG			
	20) Jan Bauch. Výběr z díla	VMO			
	21) Radko Mašata. Obrazy. Výběr z díla	KG			
1984	22) Bohumír Dvorský. Slezská krajina	PS			
	23) Karel Svolinský. Olomoucký orloj	PS			
	24) Andrej Smolák. Dotyky a krajinou	VMO			
	25) J. Jílek-A. Kovalová-M. Koval.	KG			
1985	26) Bohumír Dvorský – Vladimír Navrátil	KG			
	27) Benjamin Walter. Poetické obrázky	VMO			
1986	28) Alois Kučera 1905-1962. Malířské dílo	KG			
	29) Karel Smolinský. Výběr z celoživotního díla	PS			
	30) Jaromír Šolc. Výběr z díla	VMO			
	31) Jarmila Kaušitzová. Malba a grafika	VMO			
	32) Josef Mžyk. Obrazby, kresby a grafika	VMO			
1987	33) Aljo Beran. Výběr z díla.	KG			
	34) Miroslav Štolfa. Obrazy	VMO			

¹⁵⁴ Kolektiv autorů, Aljo Beran, *Výběr z díla 1932-1987*, Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

1988	35) Lubomír Dvořák. Obrazy.	VMO	
	36) Pavel Kotas. Obrazy 1986 – 1988	VMO	

Zdroj: P. Zatloukal¹⁵⁵ VMO = Vlastivědné muzeum; DU = Dům umění; OL = Olomouc; KG = Kabinet grafiky; MF = Moravská filharmonie; PS = pamětní síň žlutě vyznačené = analyzovaná výstava

▪ Počet výstav

Z údajů uvedených v tabulce 8 vyplývá, že ve srovnání s předchozí dekadou počet autorských výstav pořádaných Oblastní galerií výtvarného umění v Olomouci klesl. Zatímco v 70. letech uspořádala Galerie výtvarného umění 53 samostatných výstav, v 80. letech o 13 méně. Většina instalací proběhla ve výstavním sále Vlastivědného muzea, menší část v Kabinetu grafiky a několik málo výstav shlédli zájemci v pamětní síni. Z hlediska časového rozložení se nejmenší počet samostatných výstav výtvarných umělců v letech 1985, 1987 a 1988 (dvě výstavy), neaktivnější byla Oblastní galerie v tomto typu výstav na počátku dekády, když v roce 1980 hned osm autorských výstav.

▪ Domácí vs. zahraniční výtvarní umělci

Stejně jako v předchozích desetiletích dominovala tvorba domácích umělců. Jediným samostatně vystavujícím zahraničním umělcem tak byl ukrajinský malíř Nikolaj Jakovlevič But (1928-1989). Vedle výše prezentovaných umělců mohou namátkou dále zmínit malířku Evu Chmelařovou-Síblíkovou, která svůj umělecký život spojila s Přerovem (zemřela v roce 2013),¹⁵⁶ rovněž přerovského malíře a pedagoga Pavla Kotase¹⁵⁷ (1938-2008) či Miroslava Štolfa (1930), který byl v roce 1965 jmenován docentem malby na katedře výtvarné teorie a výchovy Filosofické fakulty UP v Olomouci.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Pavel Zatloukal (eds.), (viz poznámka 82), s. 290-291.

¹⁵⁶ Petra Poláková-Ulvířová, V Přerově zemřela malířka Eva Chmelařová-Síblíková. http://prerovsky.denik.cz/zpravy_region/v-prerove-zemrela-malirka-eva-chmelarova-siblikova-20130318.html vyhledáno 28. 4. 2017.

¹⁵⁷ Pavel Kotas. <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=osobavdokumentech&IDosoby=1673> vyhledáno 28. 4. 2017.

¹⁵⁸ Štolfa Miroslav. <http://www.galerievibc.cz/autori/m-stolfa/> vyhledáno 28. 4. 2017.

Závěr

Předložená bakalářská práce se věnuje výstavní činnosti Galerie výtvarného umění v Olomouci v období socialismu. Stanoveným cílem bylo na základě analýzy této činnosti posoudit, do jaké míry ovlivňovala výstavní činnost výtvarného umění (zejména v oboru malířství a grafiky) oficiální linie socialistického realismu.

Socialistický realismus se po převzetí politické moci Komunistickou stranou Československa stal oficiální linií (nejen) výtvarného umění. Tento směr, do českého kulturního prostředí v podstatě „importován“ ze Sovětského svazu, vykazoval určité charakteristické rysy. Jak z názvu vyplývá, podstatným prvkem tohoto výtvarného umění bylo realistické zpodobnění předmětu výtvarného díla v protikladu subjektivismu či imaginaci, které tehdejší komunistická moc označovala za „úpadkové“ či „buržoazní“. Určujícím znakem realismu socialistického typu bylo, že toto umění mělo zpodobňovat skutečnost v jejím revolučním vývoji, mělo být kritické k přežitkům buržoazní společnosti ale současně zpodobňovat „světlé zítřky“ socialistické společnosti. Podstatnými znaky výtvarných děl socialistického realismu tedy byla společenská angažovanost, sympatie k dělnické třídě a komunistickým vůdcům, dělnická a zemědělská témata (obrazy koksáren, továren či zemědělců na poli), portréty „obyčejných“ lidí apod.

Je možné podotknout, že i přes oficiální proklamaci socialistického realismu jako hlavního proudu umění (zejména v období do konce padesátých let a poté v období normalizace, zejména v 70. letech) tento směr „k srdci“ českých výtvarných umělců nepřirostl. V průběhu 50. let a 70. let se sice v Praze konaly velké „monstrózní“ výstavy socialistického realismu, avšak analýza výstavní činnosti Galerie výtvarného umění ukázala, že tento směr v uskutečněných výstavách rozhodně nepřevažoval.

Ve sledovaném období let 1950 až 1989 uspořádala Krajská (později Oblastní) galerie výtvarného umění přímo ve městě Olomouc 138 kolektivních a 169 autorských výstav (z oboru malířství a grafiky) celkem tedy 307 takovýchto výstav. Ve výstavní činnosti zcela dominovali tuzemští umělci, ze zahraničních pak ti ze „spřátelených“ socialistických zemí. Struktura kolektivních výstav zůstávala v průběhu sledovaných dekád velmi rigidní a téměř neměnná; v žádné dekádě nechyběla výstava přírůstků Galerie výtvarného umění, Členská výstava olomouckých výtvarníků, výstava pedagogů katedry Výtvarného umění, žáků LŠU či mladých výtvarných umělců. Z tematických výstav se opakovaly expozice prezentující

motivů květin, krajiny či ženy. Velmi sporadicky byly pořádány výstavy výtvarných skupin. Samozřejmě nemohly absentovat výstavy k různým výročím spojených s komunistickou ideologií. V samostatných výstavách věnovala Galerie opakovaně pozornost umělcům spjatých s regionem (K. Svolinský, V. Pukl, A. Beran, M. Rožánková- Drábková), z celostátně známých umělců pak M. Alšovi či M. Švabinskému. Zahraniční umělci z nesocialistických států dostávali jen minimální prostor, výjimkou potvrzující pravidlo bylo několik výstav rakouských umělců či výtvarníků italského družebního regionu. Zástupce moderního českého malířství M. Medek se v Olomouci výstavy nedočkal.

I přes výše uvedenou rigidní strukturu výstav a skutečnosti, že v samostatných výstavách se největšího prostoru dostávalo akademickým, režimem „prověřeným“ umělcům, kteří sbírali i patřičná oficiální režimní ocenění, mohu konstatovat, že ve výstavní činnosti Galerie výtvarného umění díla socialistického realismu nepřevažovala. Z analýzy katalogů samostatných výstav vyplývá, že ani jednu nelze označit za expozici děl socialistického realismu; určitou výjimku tvoří výstava F. Lukavského z roku 1975, kde náměty některých děl na tento směr upomínají. Z kolektivních výstav lze za „festival“ socialistického realismu lze označit v podstatě pouze první „socialistickou“ výstavu Pracující člověk v umění všech dob (1949/1950). Díla socialistického realismu se ze souboru analyzovaných katalogů objevila i na výstavách 15 výtvarného umění v olomouckém kraji (1960), Výtvarní umělci severomoravského kraje k 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou (1980) či Výtvarné umění za mír – umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě. Avšak ani na těchto – ideologicky nazvaných – výstavách socialisticky angažované realistické umění nepřevažovalo. A například na výstavách s jednoznačně ideologickým názvem Mladí výtvarní umělci města Olomoucka na počest XVII sjezdu KSČ (1986) a Výtvarní umělci Olomoucka na počest 70. výročí Výtvarní umělci na počest 70. výročí VŘSR (1987) se díla socialistického realismu – tedy alespoň na základě v katalogích dostupných informací – neobjevila. Přesněji řečeno, uvedené dvě výstavy naplňovaly znaky angažovaného socialistického umění v tom smyslu, že záměrem tvůrců výstav bylo formovat u člověka jeho dělnické, socialistické, revoluční uvědomění. Znaky socialistického realismu však vystavená díla nenaplňovala v tom, že zde nejsou zobrazeni vůdci komunistického hnutí, hrdinové socialistické práce, symboly, typické symboly a klišé (kladivo, kosa, siluety továren, koksáren, námět socialistického zemědělství ad.), boj dělnické třídy či úspěchy dosažené pod vedením milované komunistické strany. Nelze ani konstatovat, že vystavená díla vykazovala znaky povrchově realistického umění, s nízkou uměleckou hodnotou.

Na výzkumnou otázku položenou v úvodu lze tedy na základě zjištěných údajů odpovědět, že díla socialistického realismu netvořila na výstavách Krajské (Oblastní) galerie výtvarného umění v období socialismu většinu vystavovaných děl a vyjma počátku 50. let a 70. let vykazovala na výstavách menší část vystavovaných děl.

Na závěr mohu konstatovat, že bakalářská práce stanovený cíl splnila. Ačkoli výstavní činnost olomoucké Galerie výtvarného umění je do jisté míry již zpracována, resp. je zpracován soupis všech výstav, mnohé aktivity této instituce ještě čekají na kritické zhodnocení. Jsem přesvědčena, že tato práce přispěla oním pověstným střípkem k zmapování rozsáhlé, a často ještě ne příliš probádané mozaiky výstavní činnosti olomoucké galerie v období socialismu.

Literatura a prameny

Andrej Alexandrovič Ždanov, *O umění*, 1. vydání. Bratislava: Slovenské vydavateľství politickej literatury, 1953.

Alexej Nikolajevič Ijezuitov, *Teoretické problémy socialistického realismu*. 1. vydání. Praha: Lidové nakladatelství, 1986.

Alois Bauer, *Dějiny výtvarného umění*. Olomouc: Rubico, 1998.

Bohumil Hrabal, *Automat svět*. Výbor povídek. Praha: Mladá fronta, 1966, s. 195.

Eva Pazderková, *Vladimír Tesař. Grafika a kresby* (kat. výst.), Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci 1978.

Francesco Augusto Razzetto, Ottaviano Maria Razzetto, *Socialistický realismus Československo 1948–1989*. 1. vydání. Praha: Fondazione Eleutheria, 2012.

František Čapka, *Slovník světových a českých dějin, 1. vydání*, Praha: Akademické nakladatelství, 1998.

František Dvořák, František Josef Kraus. *Obrazy: březen–duben 1971*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1971.

Dušan Šindelář. *Za stranickou, zásadovou a vědeckou kritiku*. In: Kolektiv autorů. Porada historiků, kritiků a theoretiků výtvarného umění na Dobříši ve dnech 24. a 25. února 1955. Praha: Ideová komise při ÚSČSVU, 1955, s. 10.

Hana Bradnová a kolektiv *Encyklopedický slovník*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1993.

Jan Petránek, *Vítězství socialismu*. Text k výstavě audiovizuální výstavy „Vítězství lidu“, konané v únoru až květnu 1973 v pražském výstavním paláci U Hybernů. Autoři výstavy: Jaroslav Frič a kolektiv.

Jaromír Wiša, *Práce komisi SČSVÚ. Výtvarná práce*, 1961 roč. 9 (14-15), s. 3.

Jaroslav Váňa. *Předmluva v katalogu výstavy*. Kolektiv autorů, Aljo Beran, Výběr z díla 1932–1987. Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

Jiří Hastík, *Předmluva k výstavě*. In: Kolektiv autorů. *Umělci svému městu*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1985.

Jan Kříž, *Nová diskuse o realismu, Výtvarná práce 1962*, roč. 10 (14–15), s. 6.

Jindřich Chalupecký, *Smysl moderního umění*, Praha: Výtvarný odbor umělecké besedy v Praze 1944.

Jiří Kuběna, *Paměť básníka. Z mého orloje*. 1. vydání. Brno: Host, 2006

Jiří Valoch, *Úvod k výstavě*. In: Kolektiv autorů. *Miroslav Šnajdr. Obrazy*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1981.

Johan Mushik, *Předmluva*. In: Kolektiv autorů. Carl Unger. *Obrazy a kresby: duben–květen*, 1969. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1969.

Josef Dětský, et al, *Politické dějiny světa v datech*. II. Svazek 1. vydání. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1980.

Josef Rybák, *K některým otázkám našeho výtvarnictví*. In. *Výtvarné umění*, 1950, roč. I (1), s. 9.

Josef Šmíd, *Před sjezdem výtvarníků. Výtvarné umění*, 1963, roč. 14 (4), s. 141.

José Pijoan, *Dějiny umění. 10 díl*. 1. vydání. Praha: Balios/Knižní klub, 2000.

K výstavě Umění bojující, *Výtvarná práce*, 1958, roč. 6 (2), s. 3.

Karel Pokorný, *Na novou cestu českého a slovenského výtvarného umění*. Zahajovací projev předsedy ÚSČSVU národního umělce prof. Karla Pokorného, hlavní referát, zpráva komise pro zkoumání připomínek k návrhu stanov a koreferát slovenské sekce na celostátní konferenci delegátů ÚSČSVU. *Výtvarná práce*, 1956. Ročník IV (2), s. 3-5.

Kolektiv autorů, *Oznámení o Ikarově letu. Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury*. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998.

Kolektiv autorů, *Aljo Beran. Výběr z díla 1932-1987*. Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

Kolektiv autorů, *Výtvarní umělci Olomoucka na počest 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce*. Olomouc: Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

Kolektiv autorů, *Mladí výtvarní umělci Olomoucka na počest XVII. Sjezdu KSČ*. Katalog výstavy. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie Olomouc, 1986.

Kolektiv autorů, *Výtvarní umělci severomoravského kraje 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou*. Katalog výstavy. Ostrava: Krajská organizace svazu českých výtvarných umělců v Ostravě, 1980.

Kolektiv autorů, *František Tichý*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1982.

Kolektiv autorů, *Miroslav Šnajdr. Obrazy*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1981.

Kolektiv autorů, *Vladimír Tesař. Grafika a kresby*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1978.

Kolektiv autorů, *Josef Vinecký. Výtvarné díl: září-říjen 1977*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1977.

Kolektiv autorů, *Antonín Slaviček. Katalog výstavy v Galerii výtvarného umění v Olomouci, únor-duben 1977*. Gottwaldov: Oblastní galerie umění v Gottwaldově, 1977.

Kolektiv autorů, *Jaroslav Lukavský. Výběr z grafické práce tří desetiletí: květen-červen 1975*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1975

Kolektiv autorů, *František Josef Kraus. Obrazy: březen-duben 1971*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1971.

Kolektiv autorů, *Carl Unger. Obrazy a kresby: duben-květen, 1969*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1969.

Kolektiv autorů, *Alois Kučera. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum*, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1965.

Kolektiv autorů. *15 let výtvarného umění v Olomouckém kraji*. Katalog výstavy. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1960.

Ladislav Daněk, Pavel Zatloukal, (eds). *Skleník – kapitoly z dějin olomoucké výtvarné kultury 1969–1989*, Olomouc: Muzeum umění Olomouc – Muzeum moderního umění, 2009.

Lubor Kára, Na dnešní výtvarné frontě. *Výtvarné umění*, 1950, roč. I (1), s. 36-42.

Luděk Novák, Tvůrčí program českého malířství. *Výtvarné umění*, 1965, roč. 15 (4-5), s. 168–175.

Ludmila Nováková, *Předmluva k výstavě*. In: Kolektiv autorů. *Výtvarní umělci Olomoucka na počest 70. výročí Velké říjnové socialistické revoluce*. Olomouc: Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1987.

Ludvík Ševeček, *Předmluva k výstavě*. In: Kolektiv autorů. Antonín Slaviček. Katalog výstavy v Galerii výtvarného umění v Olomouci, únor-duben 1977. Gottwaldov: Oblastní galerie umění v Gottwaldově, 1977.

Max Seydewitz, *K výstavě obrazů drážďanské galerie v Olomouci*. In: *Z drážďanské galerie. Malířství 16. – 18. století*. Olomouc: Galerie výtvarného umění Olomouc, 1965.

Marie Černá, *Dějiny výtvarného umění*, 6. rozšířené vydání. Praha: Gaudeop, 2012,

Marie Klimešová, *Roky ve dnech, České umění 1945-1957*, Arbor Vitae, 2010.

Milada Kudláčková, *Umění nové doby. Epochy socialismu*. Text k výstavě „Umění a socialismus“ konané v únoru až květnu 1973 v Jízdárně Pražského hradu. Autoři výstavy: Josef Semín a kolektiv

Milan Togner a kolektiv, *Olomoucká obrazárna III*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2008.

Miroslav Kudrna, *Předmluva*. In Kolektiv autorů. Jaroslav Lukavský. Výběr z grafické práce tří desetiletí: květen-červen 1975. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1975.

Návrh stanov Svazu českých výtvarných umělců. *Výtvarná práce*, 1971, roč. 19 (3), s. 3.

Pavel Škranc, *Emil Filla*, 1. vydání. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1989,

Pavel Zatloukal, (eds.) *Muzeum umění Olomouc 1951–2011*. 2. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2013.

Pavel Zatloukal, *Olomoucká výtvarná kultura šedesátých let*. in: Kolektiv autorů. Oznámení o Ikarově letu. Olomoucká šedesátá léta v zrcadle výtvarné kultury. 1. vydání. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 1998,

Pavel Zatloukal *Úvodní slovo v katalogu výstavy*, in: Kolektiv autorů. František Tichý. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1982.

Rudolf Hradečný, *Předmluva k výstavě*. In: Kolektiv autorů. *Umělci svému městu*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1985.

Stanislav Křupka, *Pracující člověk ve výtvarném umění všech dob*. Katalog k výstavě. Olomouc 19. listopad 1949–8. leden 1950.

Stanislav Šich, *Květnové dny roku 1945. Znovu si ji připomínáme*. In: Kolektiv autorů. Výtvarní umělci severomoravského kraje 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou.

Katalog výstavy, Ostrava: Krajská organizace svazu českých výtvarných umělců v Ostravě, 1980.

Tereza Petišková, *Československý socialistický realismus 1948–1958*. 1. vydání. Praha: Gallery, 2002.

Umění spjaté se životem, Ze zprávy delegace USCSVU v SSSR. *Výtvarné umění*, 1954, roč. IV (2), s. 53.

Václav Formánek, První všesvazový sjezd výtvarných umělců a co bylo kolem, *Výtvarná práce* 1957. Roč. 5 (4-5), s. 2-3.

Vladimír Šolta, K některým otázkám socialistického realismu ve výtvarném umění. *Výtvarné umění*, 1950, roč. I (3), s. 73.

Vladimír Šlapeta, Předmluva k výstavě. In: Kolektiv autorů. *Josef Vinecký. Výtvarné dílo: září-říjen 1977*. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci, 1977.

Vojtěch Lahoda, Rozvoj tvůrčích skupin 1958-1970: každodenní modernismus in: Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000. Praha: Ústav dějin AV ČR, 2007, s. 99.

Vratislav Effenberger, Mikuláš Medek 1958, 1960. In: Kolektiv autorů. Katalog k výstavě. Brno: Gema Art, 2002.

Zdeněk Nejedlý. *Umění staré a nové. Výběr ze studií*. 1. vydání. Praha: Supraphon, 1978.

Zdeněk Pospíšil, Předmluva k výstavě. In: Kolektiv autorů. Mladí výtvarní umělci Olomoucka na počest XVII. Sjezdu KSČ. Katalog výstavy. Olomouc: Krajské vlastivědné muzeum, Oblastní galerie Olomouc, 1986.

Internetové zdroje

Bohumír Kolář, *Historie výtvarných spolků*. Unie výtvarných umělců Olomoucka. http://www.uvuo.eu/historie_soubory/kolar_uvuo.htm vyhledáno 22. 4. 2017.

Československé umění 1946–1989. www.moderni-dejiny.cz/clanek/ceskoslovenske-umeni-1946-1989-i-cast/ vyhledáno 7. 4. 2017.

Hilar Václavek, <https://www.galerieplatyz.cz/autori/hilar-vaclavek>, vyhledáno 13. 4. 2017.
Charta 77. <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/charta-77/r~4b2dd114fe5611e6bc17002590604f2e/?redirected=1493714758>, vyhledáno 16. 4. 2017.

Jaroslav Paur, <http://www.jaroslavpaur.cz> vyhledáno 26. 4. 2017.

Josef Chuchma, *Výstava, která naznačuje, jaké umění nakupovaly české galerie za normalizace*. *iDnes*. http://zpravy.idnes.cz/vystava-ktera-naznacuje-jake-umeni-nakupovaly-ceske-galerie-za-normalizace-1b1-/zpr_archiv.aspx?c=A100422_145034_kavarna_chu vyhledáno 20. 4. 2017.

Karel Svolinský, <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/382602-karel-svolinsky.html>, vyhledáno 25. 4. 2017.

Kučera Alois (1902-1965), <https://www.galerie-narodni.cz/cs/autori/341-detail/kucera-alois/> vyhledáno 24. 4. 2017.

Kraus, František Josef, <http://www.badatelna.eu/fond/133015> vyhledáno 16. 4.

Lacina Bohdan, <http://sophisticagallery.cz/lacina-bohdan-1912-1971/> vyhledáno 15. 4.

Kroměřížská galerie si připomíná oslavy výročí města výstavou známých malířů z Kroměříže. <http://zlin.cz/507513n-kromerizska-galerie-si-pripomina-oslavy-vyroci-mesta-vystavou-znamych-maliru-z-kromerize> vyhledáno 26. 4. 2017.

Olga Mehešová, Vladimír Pukl. <http://www.muzeumvalassko.cz/vystavy/archiv/vladimir-pukl/>. vyhledáno 17. 4. 2017.

Ondřej Bezr, *Výstava v Mánesu připomíná neznámá díla socialistického realismu*, *iDnes*, http://kultura.zpravy.idnes.cz/vystava-v-manesu-pripomina-neznama-dila-socialistickeho-realismu-1cu-/vytvarne-umeni.aspx?c=A091203_170149_vytvarneum_ob, vyhledáno 8. 4. 2017.

Pavel Kotas, <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=osobavdokumentech&IDosoby=1673> vyhledáno 28. 4. 2017.

Petra Poláková–Ulvírová, V Přerově zemřela malířka Eva Chmelařová–Siblíková, http://prerovsky.denik.cz/zpravy_region/v-prerove-zemrela-malirka-eva-chmelarova-siblikova-20130318.html vyhledáno 28. 4. 2017.

Radoslav Kutra, <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-z-okruhu-krajanu-v-zahranici/radoslav-kutra/> vyhledáno 26. 4.

Socialistický realismus. http://www.totalita.cz/vysvetlivky/soc_real.php vyhledáno 5. 4. 2017.

Stanislav Lolek, <https://www.galerie-narodni.cz/de/autori/262-detail/lolek-stanislav/> vyhledáno 23. 4. 2017.

Miroslav Štolfa, <http://www.galerieivbc.cz/autori/m-stolfa/> vyhledáno 28. 4. 2017
Tomáš Vlček et al., Socialistický realismus, *Totalita.cz*,
http://www.totalita.cz/vysvetlivky/soc_real.php, vyhledáno 6. 4. 2017.

Vladimíra Šumberová, Nejdražším obrazem světa je Pollock za 3 miliardy, *iDnes.cz*,
[http://kultura.zpravy.idnes.cz/nejdrazsime-obrazem-sveta-je-pollock-za-3-miliardy-fbg-
/vytvarne-umeni.aspx?c=A061103_616742_show_aktual_kot](http://kultura.zpravy.idnes.cz/nejdrazsime-obrazem-sveta-je-pollock-za-3-miliardy-fbg-/vytvarne-umeni.aspx?c=A061103_616742_show_aktual_kot), vyhledáno 7. 4. 2017.

Vlastislav Hofman, <http://www.vlastislavhofman.cz/o-vlastislavu-hofmanovi>, vyhledáno 23. 4. 2017.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek [1] Jan Čumpelík, Zá úsvitu únorového dne, 1950. Zdroj Vladimír Šolta, Výtvarné umění, 1950, roč. I (3), s. 131	21
Obrázek [2] Schéma analýzy. Zdroj Autorka	32
Tabulka 1 Kolektivní výstavy KGO v oboru malířství a grafiky v 50. letech v Olomouci	33
Tabulka 2 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 60. letech v Olomouci.....	36
Tabulka 3 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 70. letech v Olomouci.....	39
Tabulka 4 Kolektivní výstavy v oboru malířství a grafiky v 80. letech v Olomouci.....	46
Tabulka 5 Autorské výstavy v oboru malířství v 50. letech uspořádání GVU v Olomouci.....	49
Tabulka 6 Autorské výstavy v oboru malířství v 60. letech v Olomouci.....	51
Tabulka 7 Autorské výstavy v oboru malířství v 70. letech v Olomouci.....	58
Tabulka 8 Autorské výstavy v oboru malířství v 80. letech v Olomouci.....	62

Seznam obrazové přílohy

Obrázek 1 Fotografie výstavní síně při výstavě Výtvarní umělci Severomoravského kraje k 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou (1980). Zdroj Archiv Muzea umění Olomouc.

Obrázek 2 Úvodní stránka Katalogu k výstavě Výtvarné umění za mír. Umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě (1984). Zdroj Archiv Muzea umění Olomouc.

Obrázek 3 Aljo Beran. Lidice, neuvedeno. Zdroj Archiv Muzea umění Olomouc.

Obrazová příloha

Obrázek 1 Fotografie výstavní síně při výstavě Výtvarní umělci Severomoravského kraje k 35. výročí osvobození Československa sovětskou armádou (1980)

KRAJSKÉ VLASTIVĚDNÉ
MUZEUM V OLOMOUCI
OBLASTNÍ GALERIE
VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

Galerie

VÝTVARNÉ UMĚNÍ ZA MÍR
UMĚLCI OLOMOUCKÉHO REGIONU
A VÝCHOVA K MÍROVÉ INICIATIVĚ

SEVERNÍ SÁL KRAJSKÉHO VLASTIVĚDNÉHO MUZEA, NÁM. REPUBLIKY 5
ZAHÁJENÍ VE ČTVRTEK 22. BŘEZNA 1984 V 15 HODIN
VÝSTAVU UVEDE PHDr. JAROSLAV VÁŇA
VÝSTAVA POTRVÁ DO 13. KVĚTNA 1984

MTZ 12 84 G

Obrázek 2 Úvodní stránka Katalogu k výstavě Výtvarné umění za mír. Umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě (1984)

ALJO BERAN
LIDICE 1942

Obrázek 3. Aljo Beran. Lidice. Vystaveno na výstavě Výtvarné umění za mír. Umělci olomouckého regionu a výchova k mírové iniciativě (1984)

Anotace

Jméno a příjmení:	Jana von Jarolimová
Katedra nebo ústav:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	VÝSTAVNÍ ČINNOST GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OLOMOUCI V LETECH 1950-1989.
Název v angličtině:	EXHIBITION ACTIVITIES OF THE GALLERY OF FINE ART IN OLOMOUC IN THE YEARS 1950-1989.
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá tématem výtvarného umění v Olomouci. Hlavním cílem práce je zmapovat a zhodnotit stav výstavní činnosti oficiálního výtvarného umění v Olomouci v časovém období 1950 až 1989 ve vztahu k socialistickému realismu. V úvodní kapitole je prezentován dosavadní stav bádání. Druhá kapitola se věnuje nástinu dějin československého oficiálního výtvarného umění po druhé světové válce s důrazem na představení základních charakteristik socialistického realismu a výstavní činnosti tohoto svébytného uměleckého směru. Třetí, jádrová kapitola, prezentuje činnost olomoucké Galerie výtvarného umění ve sledovaném období. Na základě analýzy osmnácti původních katalogů výstav uspořádaných olomouckou Galeríí výtvarného umění v letech 1949 až 1987 se práce pokusí naplnit výše uvedený hlavní cíl práce.
Klíčová slova:	Realismus, 20. století, české umění.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the subject of visual arts in Olomouc. The main aim of the work is to map and evaluate the state of exhibition of official visual arts in Olomouc in the period 1950 to 1989 in relation to socialist realism. In the introductory chapter, the state of research is presented. The second chapter deals with the history of the Czechoslovak official art after the Second World War, with the emphasis on the introduction of the basic characteristics of socialist realism and the exhibition activity of this distinctive artistic direction. The third, core chapter presents the activities of the Olomouc Gallery of Fine Arts in the period under review. Based on an analysis of eighteen original catalogs of exhibitions organized by the Olomouc Gallery of Fine Arts from 1949 to 1987, the work will attempt to fulfill the above-mentioned main

	goal.
Klíčová slova v angličtině:	Realism, 20th century, czech art.
Přílohy vázané v práci:	Obrazové přílohy 1 stran CD s obrazovými přílohami
Rozsah práce:	79 stran
Jazyk práce:	čeština